

Začleňování žadatelů o azyl a uprchlíků do vysokoškolského vzdělávání v Evropě:

*národní politiky
a opatření*

Zpráva Eurydice

Vzdělávání
a odborná
příprava

Začleňování žadatelů o azyl a uprchlíků do vysokoškolského vzdělávání v Evropě:

národní politiky a opatření

Zpráva Eurydice

Tento dokument vydala Výkonná agentura pro vzdělávání, kulturu a audiovizuální oblast (EACEA, Analýza politik v oblasti vzdělávání a mládeže).

Citace publikace:

Evropská komise/EACEA/Eurydice, 2019. *Začleňování žadatelů o azyl a uprchlíků do vysokoškolského vzdělávání v Evropě: národní politiky a opatření*. Zpráva Eurydice. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie.

PDF

EC-04-19-078-CS-N

ISBN 978-92-9492-936-5

doi:10.2797/244110

Konečné znění textu: leden 2019.

© Education, Audiovisual and Culture Executive Agency, 2019.

© Dům zahraniční spolupráce, 2019.

Obsah publikace může být reprodukován, podmínkou je uvedení odkazu na zdroj (citace).

Education, Audiovisual and Culture Executive Agency

Education and Youth Policy Analysis

Avenue du Bourget 1 (J-70 – Unit A7)

BE-1049 Brussels

Tel. +32 2 299 50 58

Fax +32 2 292 19 71

E-mail: eacea-eurydice@ec.europa.eu

Website: <http://ec.europa.eu/eurydice>

OBSAH

Obsah	3
Seznam obrázků	3
Kódy a zkratky	4
Úvod	5
1. Zahrnuté ukazatele	7
1.1. Migrační toky v Evropě	7
1.2. Žadatelé o azyl v Evropě	9
2. Začleňování žadatelů o azyl a uprchlíků do vysokoškolského vzdělávání: politiky, opatření a monitorování	13
2.1. Politiky a strategie pro začleňování žadatelů o azyl a uprchlíků do vysokoškolského vzdělávání	13
2.2. Opatření na podporu začleňování žadatelů o azyl a uprchlíků do vysokoškolského vzdělávání	15
2.3. Monitorování účasti žadatelů o azyl a uprchlíků ve vysokoškolském vzdělávání	22
Závěry	24
Glosář	25
Bibliografie	27
Poděkování	29

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Celková roční imigrace do zemí Evropské unie, 2007–2016	7
Obrázek 2: Roční imigrace ze zemí mimo EU do zemí EU a ESVO, 2014, 2015 a 2016 (v tisících)	8
Obrázek 3: Žádosti o azyl (ze zemí mimo EU) v Evropské unii, 2008–2017 (v tisících)	9
Obrázek 4: Země původu žadatelů o azyl (ze zemí mimo EU) v Evropské unii v letech 2016 a 2017 (prvožadatelé v tisících)	10
Obrázek 5: Počty žadatelů o azyl (ze zemí mimo EU) v Evropské unii a členských zemích ESVO, 2016 a 2017 (prvožadatelé v tisících)	11
Obrázek 6: Rozdělení podle věku prvožadatelů o azyl (ze zemí mimo EU) v členských zemích EU a ESVO, 2017	12
Obrázek 7: Odkazy na žadatele o azyl a/nebo uprchlíky v řídicích dokumentech nejvyšší úrovně týkajících se vysokoškolského vzdělávání, 2017/18	14
Obrázek 8: Rozsáhlá opatření na podporu začleňování žadatelů o azyl a uprchlíků do vysokoškolského vzdělávání, 2017/18	15
Obrázek 9: Oblasti pokryté rozsáhlými opatřeními na podporu začleňování žadatelů o azyl a uprchlíků do vysokoškolského vzdělávání, 2017/18	16
Obrázek 10: Implementace článku VII Lisabonské úmluvy o uznávání kvalifikací, 2017/18	19
Obrázek 11: Opatření pro přístup a účast ve vysokoškolském vzdělávání zaměřená na netradiční studenty, 2017/18	22
Obrázek 12: Monitorování účasti žadatelů o azyl a uprchlíků ve vysokoškolském vzdělávání, 2017/18	23

KÓDY A ZKRATKY

Kódy zemí

EU/EU-28	Evropská unie	PL	Polsko
BE	Belgie	PT	Portugalsko
BE fr	Belgie – Francouzské společenství	RO	Rumunsko
BE de	Belgie – Německy mluvící společenství	SI	Slovinsko
BE nl	Belgie – Vlámské společenství	SK	Slovensko
BG	Bulharsko	FI	Finsko
CZ	Česká republika	SE	Švédsko
DK	Dánsko	UK	Spojené království
DE	Německo	UK-ENG	Anglie
EE	Estonsko	UK-WLS	Wales
IE	Irsko	UK-NIR	Severní Irsko
EL	Řecko	UK-SCT	Skotsko
ES	Španělsko	Země EHP a kandidátské země	
FR	Francie	AL	Albánie
HR	Chorvatsko	BA	Bosna a Hercegovina
IT	Itálie	CH	Švýcarsko
CY	Kypr	IS	Island
LV	Lotyšsko	LI	Lichtenštejnsko
LT	Litva	ME	Černá Hora
LU	Lucembursko	NO	Norsko
HU	Maďarsko	RS	Srbsko
MT	Malta	(*)	Bývalá jugoslávská republika Makedonie
NL	Nizozemsko	TR	Turecko
AT	Rakousko		

(*) Prozatímní kód

Statistické kódy

(:) Údaje nejsou k dispozici (–) Údaj se nevyskytuje nebo je roven nule

ÚVOD

Lidská historie byla utvářena lidmi hledajícími nové místo pro život. Počet osob žijících mimo zemi svého původu je však v dnešních společnostech mnohem vyšší než kdy dřív. V členských zemích Evropské unie (EU) k 1. lednu 2017 žilo 21,6 milionu občanů třetí země a 16,9 milionu osob s občanstvím jiné členské země EU (Eurostat, 2018c). V této široké skupině migrantů představují žadatelé o azyl a uprchlíci, kteří byli nuceni opustit svou zemi, relativně malé procento. Prudký nárůst počtu žadatelů o azyl, kteří přišli do Evropy v letech 2015 a 2016 (především v důsledku konfliktu v Sýrii), však vede média a politiky k tomu, že tento fenomén označují jako migrační nebo uprchlickou krizi.

Tato publikace vznikla na základě tohoto jevu. Předseda Evropské komise Jean-Claude Juncker ve svém projevu o stavu Unie v září 2015 uvedl, že „první prioritou dnes je a musí být řešení uprchlické krize“ (Evropská komise 2015, s. 6). Způsobu řešení této situace je věnována obrovská politická pozornost a jednou z oblastí veřejné politiky, která jednoznačně má svou roli, je vysokoškolské vzdělávání. Velká část uprchlíků je ve věku typickém pro vysokoškolské vzdělávání (18–34 let) a mnoho z nich již ve svých domovských zemích studovalo na vysokých školách.

Přestože mezi uprchlíky nevyhnutelně existuje značná potenciální poptávka po vysokoškolském vzdělávání, rozhodně nelze předpokládat její snadné naplnění. V mnoha případech bude potřeba, aby se potenciální studenti naučili jazyk hostitelské země a přizpůsobili se jejímu systému vysokoškolského vzdělávání. To vyžaduje adekvátní informace a pokyny, stejně jako poskytování uzpůsobených přípravných programů. Uprchlíci budou se vši pravděpodobností rovněž potřebovat značnou psychologickou i finanční podporu. Hostitelská země pak bude muset vyhodnocovat a uznávat získané vzdělání, které není možné doložit vysvědčením. To rovněž vyžaduje systémové plánování i aktivity.

Cílem této zprávy je zhodnotit, do jaké míry národní systémy rozvinuly svou schopnost reagovat na potřeby žadatelů o azyl a uprchlíků.

Obsah a struktura zprávy

Publikace je rozdělena do dvou hlavních částí. První obsahuje výběr ukazatelů migračních toků, které představují kontext zprávy. V návaznosti na tyto údaje druhá část nabízí přehled politik, strategií a opatření existujících v evropských zemích pro začleňování žadatelů o azyl a uprchlíků do vysokoškolského vzdělávání. V poslední části zprávy jsou shrnuty závěry.

Zdroje dat a metodologie

Zpráva vychází zejména z informací shromážděných sítí Eurydice v průběhu léta roku 2018. Sběr dat probíhal formou krátkého dotazníku připraveného v rámci sekce „Erasmus+: Analýza politik v oblasti vzdělávání a mládeže“, jež je součástí Výkonné agentury pro vzdělávání, kulturu a audiovizuální oblast (EACEA). Zapojeno bylo 38 národních oddělení Eurydice reprezentujících 35 zemí ⁽¹⁾ ⁽²⁾. Shromážděná data tvoří základ druhé části zprávy.

Data a ukazatele Eurydice jsou převážně kvalitativní. Zachycují iniciativy nejvyšší úrovně (politiky, programy a plány) nebo informace, které jsou k dispozici orgánům nejvyšší úrovně. Obecně se

(1) Počet národních oddělení Eurydice je vyšší než počet zemí. Důvodem je skutečnost, že v Belgii působí tři oddělení Eurydice (Francouzské společenství Belgie, Vlámské společenství Belgie a Německy hovořící společenství Belgie) a ve Spojeném království dvě oddělení (jedno pokrývá Anglii, Wales a Severní Irsko a druhé Skotsko).

(2) Řecko, Albánie a Bývalá jugoslávská republika Makedonie jsou členy sítě Eurydice, avšak nejsou součástí této zprávy.

nezabývají regionálními ani místními iniciativami. Referenčním rokem pro kvalitativní ukazatele je akademický rok 2017/18.

Informace poskytnuté národními odděleními Eurydice byly doplněny údaji z jiných zdrojů (zejména z Eurostatu), které tvoří základ první části zprávy.

Přípravu a vypracování zprávy koordinovala sekce Erasmus+ (viz výše). Koncept zprávy byl předložen národním oddělením Eurydice ke kontrole a okomentování v prosinci 2018.

Všichni, kdo přispěli do této zprávy, jsou uvedeni v poděkování na jejím konci.

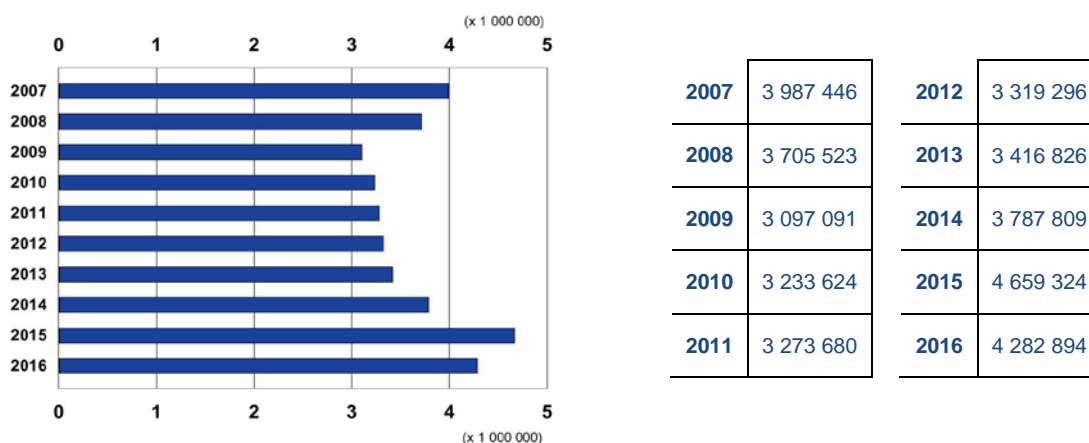
1. ZAHRNUTÉ UKAZATELE

Před zkoumáním politik zaměřených na vstup migrantů do evropských vysokoškolských systémů je nezbytné zjistit, jak se imigrace do Evropy v posledních letech vyvíjela. Tato část proto poskytuje výběr ukazatelů migračních toků, které představují kontext této tematické zprávy. Na začátku se analýza zabývá pohledem na celkovou imigraci do zemí Evropské unie (EU) a dále se zaměřuje na imigraci ze zemí mimo EU, konkrétněji pak na osoby, které požádaly o mezinárodní ochranu v některé členské zemi EU (žadatelé o azyl).

1.1. Migrační toky v Evropě

V uplynulém desetiletí celkový počet přistěhovalců do Evropské unie kolísal mezi 3 a 4,7 milionu lidí ročně. Jak znázorňuje obrázek 1, od roku 2007 do roku 2009 došlo v průběhu dvou let k poklesu o téměř milion osob (z přibližně 4 na cca 3 miliony). Od roku 2010 začal počet imigrantů postupně narůstat, kulminoval v roce 2015 nejvyšším meziročním navýšením o přibližně 900 tisíc lidí. V tomto roce do členských zemí EU přibylo 4,7 milionu lidí. V roce 2016 pak počet imigrantů poklesl na 4,3 milionu osob.

Obrázek 1: Celková roční imigrace do zemí Evropské unie, 2007–2016

Zdroj: Eurostat [migr_imm1ctz]. Údaje získány v říjnu 2018.

Vysvětlivky

Obrázek znázorňuje roční imigraci do zemí Evropské unie (stávajících 28 zemí EU) a zahrnuje jak migraci v rámci EU, tak imigraci ze zemí mimo EU.

Poznámky k jednotlivým zemím

Belgie: Údaje za roky 2008 a 2009 nejsou k dispozici.

Bulharsko: Údaje za roky 2008 až 2011 nejsou k dispozici.

Rumunsko: Údaje za rok 2007 nejsou k dispozici.

I když nejsou znázorněny samostatným grafem, data ukazují, že největší počet imigrantů v roce 2016 zaznamenalo Německo (lehce přes milion), následované Spojeným královstvím (589 000), Španělskem (414 700), Francií (378 100) a Itálií (300 800) ⁽³⁾. V průběhu stejného referenčního roku zaznamenalo Německo rovněž nejvyšší počet emigrantů (533 800), tedy osob, které přestaly mít své obvyklé bydliště v Německu. Následovalo Spojené království (340 400 emigrantů v roce 2016), Španělsko (327 300), Francie (309 800), Polsko (236 400) a Rumunsko (207 600) ⁽⁴⁾. Celkově v roce 2016 hlásilo 21 členských zemí EU větší počet imigrantů než emigrantů. Bulharsko, Chorvatsko,

⁽³⁾ Eurostat [migr_imm1ctz]. Údaje získány v říjnu 2018.

⁽⁴⁾ Eurostat [migr_emi2]. Údaje získány v říjnu 2018.

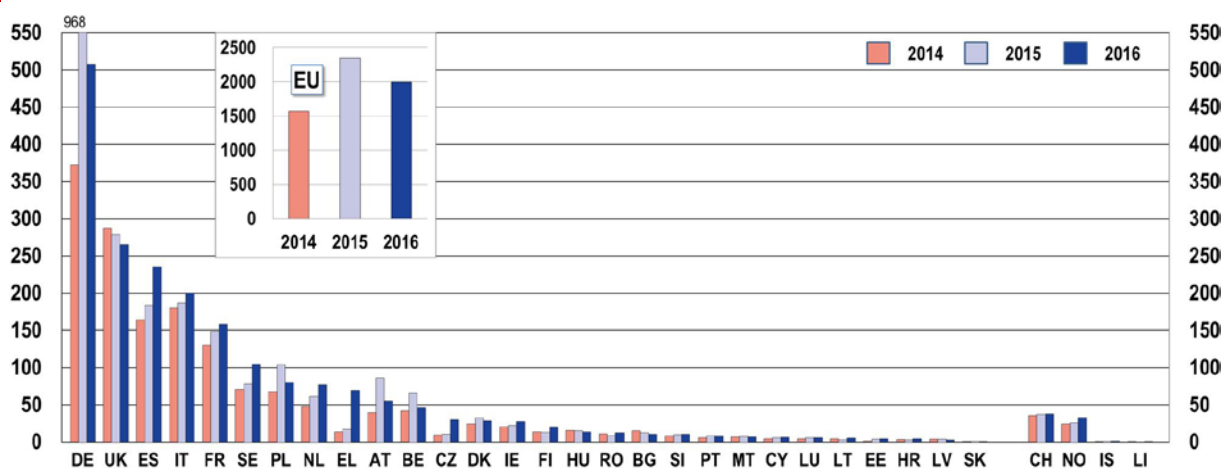
Lotyšsko, Litva, Polsko, Portugalsko a Rumunsko byly jedinými zeměmi EU, kde počet emigrantů převyšoval počet imigrantů ⁽⁵⁾.

Celková roční imigrace vyjádřená grafem na obrázku 1 zahrnuje různé národnostní profily: občany zemí Evropské unie, kteří se přestěhovali do jiné členské země EU, občany zemí mimo EU, kteří se přistěhovali do EU, osoby, které se přestěhovaly do členské země EU, jejímiž jsou občany (například návrat státních příslušníků nebo příchod státních příslušníků narozených v zahraničí), i osoby bez státní příslušnosti.

Obrázek 2 znázorňuje nedávné migrační toky ze zemí mimo EU, se zaměřením na počty občanů zemí mimo EU, kteří imigrovali do zemí EU a ESVO v letech 2014 až 2016. Vývoj v EU jako celku odpovídá modelu znázorněnému na obrázku 1 – mezi lety 2014 a 2015 došlo k výraznému nárůstu počtu občanů zemí mimo EU, kteří imigrovali do EU, a to z 1,6 na 2,4 milionu. V roce 2016 následovalo snížení těchto počtů, kdy do EU přibyly přibližně 2 miliony občanů zemí mimo EU.

Pokud jde o jednotlivé země, Německo zaznamenalo během tří referenčních roků nejvyšší počet imigrantů ze zemí mimo EU (372 400 v roce 2014, téměř 1 milion v roce 2015 a 507 000 v roce 2016). Následovalo Spojené království (265 400 v roce 2016), Španělsko (235 600 v roce 2016), Itálie (200 200 v roce 2016) a Francie (158 200 v roce 2016).

Obrázek 2: Roční imigrace ze zemí mimo EU do zemí EU a ESVO, 2014, 2015 a 2016 (v tisících)

	EU	DE	UK	ES	IT	FR	SE	PL	NL	EL	AT	BE	CZ	DK	IE	FI	HU
2014	1565,7	372,4	287,1	164,4	180,3	130,4	70,7	67,0	47,8	13,5	39,4	41,6	9,4	24,5	20,3	13,6	15,5
2015	2345,9	967,5	278,6	183,7	186,5	148,7	78,2	103,9	61,4	17,5	86,5	65,8	10,6	32,3	22,5	13,1	15,2
2016	1993,3	507,0	265,4	235,6	200,2	158,2	104,4	80,1	76,7	69,5	54,5	46,5	29,9	28,6	27,2	19,6	13,3
	RO	BG	SI	PT	MT	CY	LU	LT	EE	HR	LV	SK		CH	NO	IS	LI
2014	10,9	15,3	8,0	5,9	6,7	4,0	4,4	4,1	1,2	3,5	3,5	0,4		35,7	24,3	0,6	0,2
2015	9,0	12,9	9,9	8,6	7,5	5,9	6,1	2,9	3,7	3,0	3,8	0,7		37,4	26,0	0,7	0,2
2016	12,3	10,6	10,4	7,8	6,7	6,5	5,6	5,2	4,2	4,0	2,9	0,6		37,6	32,4	1,1	0,2

Zdroj: Eurostat [migr_imm1ctz]. Údaje získány v říjnu 2018.

Vysvětlivky

Země jsou řazeny podle imigrace ze zemí mimo EU v roce 2016.

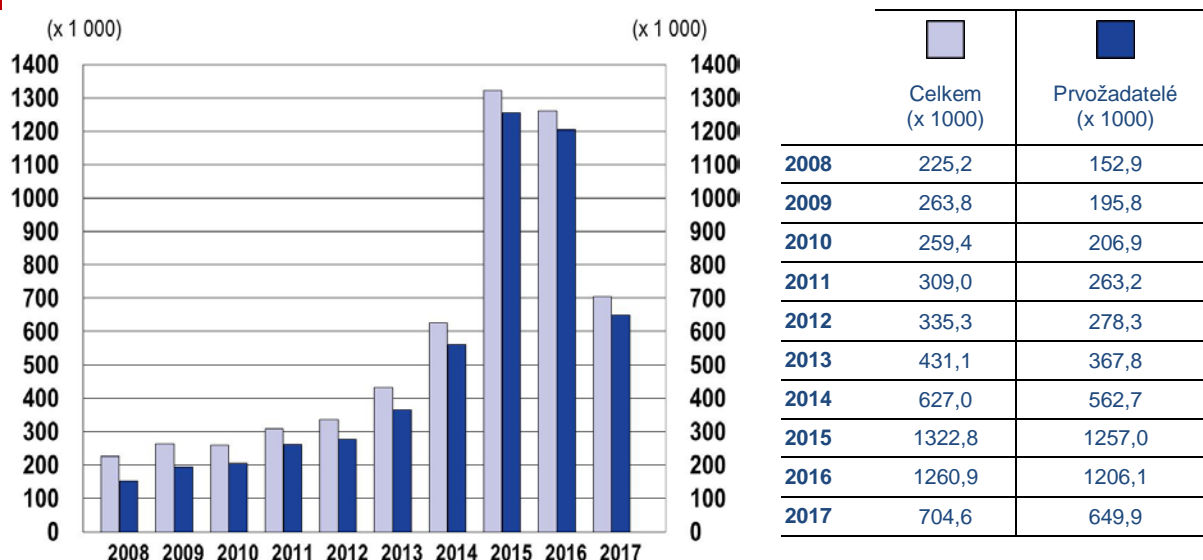
⁽⁵⁾ Eurostat [migr_imm1ctz] a [migr_emi2]. Údaje získány v říjnu 2018.

1.2. Žadatelé o azyl v Evropě

Někteří z příchozích do Evropské unie požádali o mezinárodní ochranu. Jak znázorňuje graf na obrázku 3, v letech 2008 až 2012 docházelo k postupnému zvyšování počtu žádostí o azyl v EU. Po roce 2012 počet žadatelů o azyl rostl mnohem rychleji. V roce 2013 to bylo 431 100 žádostí, v roce 2014 bylo žádostí 627 000 a v roce 2015 už více než 1,3 milionu. V roce 2016 požádalo o mezinárodní ochranu v členských zemích EU skoro 1,3 milionu občanů pocházejících ze zemí mimo EU, kdežto v roce 2017 tento počet poklesl na 704 600.

Většina žadatelů o azyl v EU byla „prvožadatelé“, tedy osobami, které podaly žádost o azyl v dané členské zemi EU poprvé. Údaje za rok 2017 hovoří o 649 900 prvožadatelů, což představuje oproti předchozímu roku pokles o přibližně 560 000 žadatelů. Mezi roky 2015 až 2016 rovněž došlo k mírnému poklesu počtu prvožadatelů, a to přibližně o 50 000. Šlo o dva roky, během nichž byly počty osob poprvé žádajících o azyl nejvyšší za období posledních deseti let.

Obrázek 3: Žádosti o azyl (ze zemí mimo EU) v Evropské unii, 2008–2017 (v tisících)

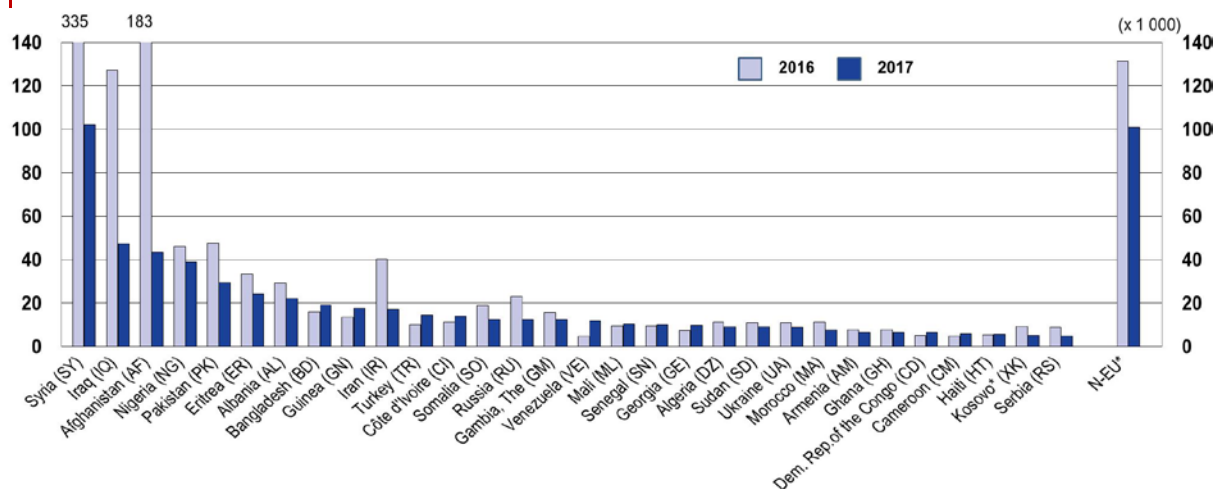

Zdroj: Eurostat, 2018a (zdroj odkazuje na údaje získané v dubnu 2018).

Hlavní zemí, jejíž občané žádají o azyl v EU, je v posledních letech Sýrie ⁽⁶⁾. Přestože si zachovává tuto pozici, počet prvožadatelů o azyl ze Sýrie v EU klesl z 334 900 v roce 2016 na 102 400 v roce 2017 (viz obrázek 4). Za Sýrií následovaly Irák (47 500 v roce 2017, 127 100 v roce 2016) a Afghánistán (43 600 v roce 2017 a 183 000 v roce 2016).

⁽⁶⁾ Sýrie zaujímá tuto první pozici od roku 2013 (Eurostat, 2018a).

Obrázek 4: Země původu žadatelů o azyl (ze zemí mimo EU) v Evropské unii v letech 2016 a 2017 (prvožadatelé v tisících)

Kosovo*: Tímto označením není dotčen jeho status a je v souladu s rezolucí Rady bezpečnosti OSN 1244/1999 a se stanoviskem Mezinárodního soudního dvora o deklaraci nezávislosti Kosova.

N-EU* = Jiné země mimo EU

(x 1 000)

	SY	IQ	AF	NG	PK	ER	AL	BD	GN	IR	TR	CI	SO	RU	GM	VE
2016	334,9	127,1	183,0	46,3	47,6	33,4	29,2	16,0	13,5	40,2	10,1	11,2	19,0	23,1	15,7	4,7
2017	102,4	47,5	43,6	39,1	29,6	24,4	22,1	19,3	17,7	17,3	14,6	14,0	12,7	12,6	12,5	11,9
	ML	SN	GE	DZ	SD	UA	MA	AM	GH	CD	CM	HT	XK	RS	N-EU	
2016	9,5	9,5	7,3	11,2	11,1	11,1	11,2	7,7	7,8	5,2	4,9	5,3	9,2	8,9	131,5	
2017	10,3	10,2	9,9	9,2	9,2	8,9	7,8	6,8	6,7	6,6	5,9	5,6	5,3	5,1	101,1	

Zdroj: Eurostat, 2018a (zdroj odkazuje na údaje získané v dubnu 2018).

Vysvětlivky

Viz definice pojmu „osoba poprvé žádající o udělení azylu“ („prvožadatel“) v Glosáři.

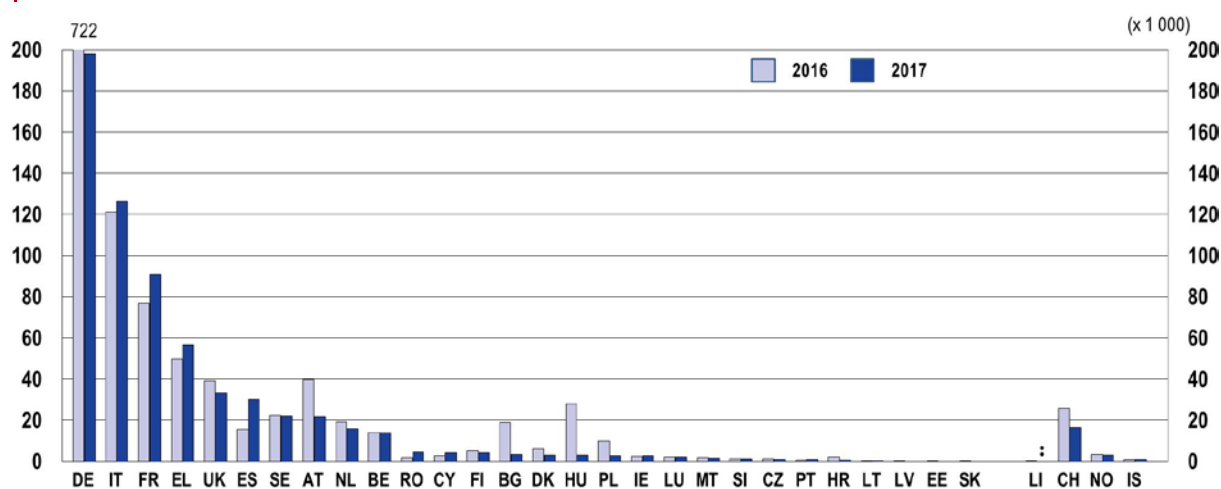
Země jsou řazeny podle počtu prvožadatelů v roce 2017.

Pokud jde o přijímající země, ze všech členských zemí EU zaznamenalo nejvyšší počet osob poprvé žádajících o azyl v roce 2017 Německo, a to 198 300 (viz obrázek 5), což představuje přibližně 30 % všech prvožadatelů o azyl v EU. Následovaly Itálie (126 600), Francie (91 100), Řecko (57 000), Spojené království (33 300) a Španělsko (30 400).

Současně s nejvyšším počtem žadatelů o azyl v EU zaznamenalo Německo mezi roky 2016 a 2017 rovněž největší relativní snížení počtu prvožadatelů (-73 %, tedy v roce 2017 o 524 000 méně než v roce 2016). Ostatní země zaznamenaly výrazný pokles počtů osob poprvé žádajících o azyl (nejméně o pět tisíc prvožadatelů) – Maďarsko (o 25 100 méně), Rakousko (o 17 700 méně), Bulharsko (o 15 500 méně), Švýcarsko (o 9 200 méně), Polsko (o 6 800 méně) a Spojené království (o 5 900 méně).

Naproti tomu některé země naopak zaznamenaly mezi roky 2016 až 2017 výrazný nárůst počtu žádostí. Šlo o Španělsko (v roce 2017 o 14 900 více než v roce 2016), Francii (o 14 300 více), Řecko (o 7 100 více) a Itálii (o 5 400 více).

Obrázek 5: Počty žadatelů o azyl (ze zemí mimo EU) v Evropské unii a členských zemích ESVO, 2016 a 2017 (prvožadatelé v tisících)

(x 1 000)

	DE	IT	FR	EL	UK	ES	SE	AT	NL	BE	RO	CY	FI	BG	DK	HU
2016	722,3	121,2	76,8	49,9	39,2	15,6	22,3	39,9	19,3	14,3	1,9	2,8	5,3	19,0	6,1	28,2
2017	198,3	126,6	91,1	57,0	33,3	30,4	22,2	22,2	16,1	14,0	4,7	4,5	4,3	3,5	3,1	3,1
	PL	IE	LU	MT	SI	CZ	PT	HR	LT	LV	EE	SK	LI	CH	NO	IS
2016	9,8	2,3	2,1	1,7	1,3	1,2	0,7	2,2	0,4	0,3	0,2	0,1	0,1	25,8	3,2	1,1
2017	3,0	2,9	2,3	1,6	1,4	1,1	1,0	0,9	0,5	0,4	0,2	0,2	:	16,6	3,4	1,1

Zdroj: Eurostat, 2018a (zdroj odkazuje na údaje získané v dubnu 2018).

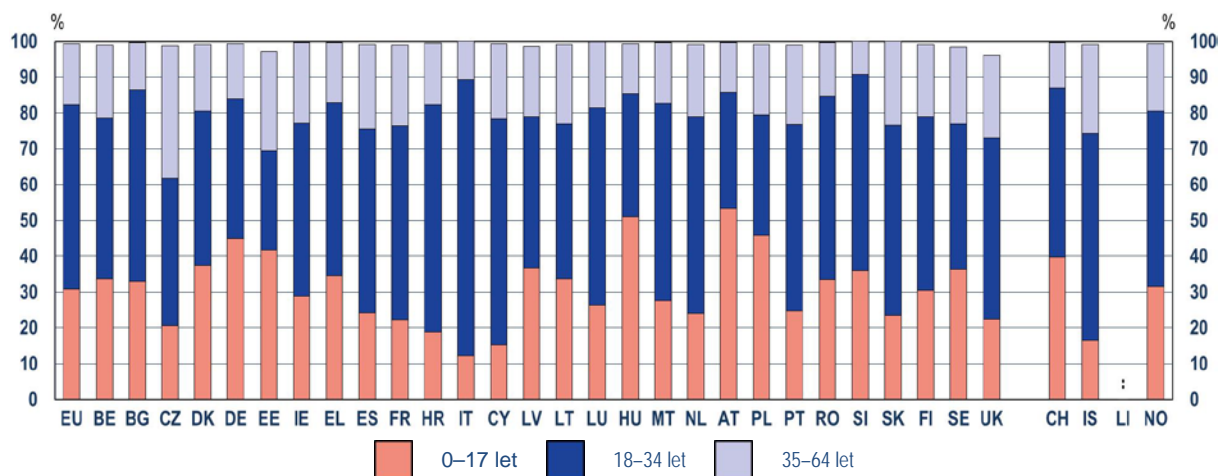
Vysvětlivky

Viz definice pojmu „osoba poprvé žádající o udělení azylu“ („prvožadatel“) v Glosáři.

Země jsou řazeny podle počtu prvožadatelů v roce 2017.

Z hlediska věkové struktury je značná část osob poprvé žádajících o azyl ve věku mezi 18 a 34 lety, tedy ve věku, který je úzce spjat s vysokoškolským studiem. Jak znázorňuje graf na obrázku 6, v roce 2017 skutečně v této věkové skupině byla o něco více než polovina prvožadatelů v rámci EU (51,5 %). Nejvyšší podíl prvožadatelů ve věku od 18 do 34 let (přes 60 %) zaznamenaly Itálie (77 %), Chorvatsko (63,6 %) a Kypr (63,1 %). Naopak Estonsko, Rakousko, Maďarsko, Polsko a Německo zaznamenaly nejvýše 40 % prvožadatelů ve věku mezi 18 a 34 lety. Těchto pět zemí zaznamenalo vysoký podíl (více než 40 %) žadatelů mladších 18 let. Osoby poprvé žádající o azyl ve věku 35 až 64 let představovaly v roce 2017 v EU 17 % žadatelů, přičemž nejvyšší podíl žadatelů v této věkové skupině zaznamenala Česká republika (36,8 %).

Obrázek 6: Rozdělení podle věku prvožadatelů o azyl (ze zemí mimo EU) v členských zemích EU a ESVO, 2017

	EU	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU
0–17 let	30,8	33,6	32,9	20,6	37,3	45,0	41,7	28,9	34,6	24,0	22,1	18,8	12,2	15,3	36,6	33,7	26,3
18–34 let	51,5	45,0	53,6	41,2	43,2	38,8	27,8	48,3	48,3	51,5	54,3	63,6	77,0	63,1	42,3	43,3	55,2
35–64 let	17,0	20,4	13,1	36,8	18,6	15,5	27,8	22,5	16,7	23,6	22,6	17,0	10,7	20,9	19,7	22,1	18,3
	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	CH	IS	LI	NO	
0–17 let	51,0	27,6	23,9	53,2	45,9	24,6	33,5	35,9	23,3	30,4	36,3	22,4	39,7	16,4	:	31,5	
18–34 let	34,3	55,0	55,1	32,4	33,6	52,2	51,1	54,7	53,3	48,6	40,6	50,5	47,2	57,7	:	49,1	
35–64 let	14,0	17,1	20,1	14,0	19,6	22,2	15,1	9,4	23,3	20,2	21,5	23,2	12,7	24,9	:	18,7	

Zdroj: Eurostat, 2018a (zdroj odkazuje na údaje získané v dubnu 2018).

Vysvětlivky

Viz definice pojmu „osoba poprvé žádající o udělení azylu“ („prvožadatel“) v Glosáři.

Údaje nezahnují prvožadatele o azyl starší 65 let a žadatele neznámého věku.

Ne všichni žadatelé o azyl v EU získají status uprchlíka nebo srovnatelnou mezinárodní ochranu. Konkrétně v roce 2017 z přibližně 1 milionu rozhodnutí první instance vydaných v členských zemích EU bylo 444 000 (46 %) rozhodnutí kladných (7). Dalších 95 000 kladných rozhodnutí bylo vydáno na základě odvolání nebo přezkumu (36 % konečných rozhodnutí bylo kladných) (8). To znamená, že v roce 2017 získalo v EU status mezinárodní ochrany přibližně půl milionu občanů ze zemí mimo EU.

Celkový vývoj imigrace do EU v posledních letech vyvolává řadu otázek souvisejících s vysokoškolským vzděláváním v členských zemích. Jsou evropské systémy vysokoškolského vzdělávání připraveny reagovat na nejnovější vývoj související s velkým množstvím nově přichozích imigrantů ze zemí, které nejsou členy EU? Existují struktury a služby umožňující hodnocení a uznávání vzdělání získaného mimo EU, včetně nedoloženého vzdělání? Existují politiky nebo rozsáhlá opatření zaměřená na usnadnění přístupu nově přichozích imigrantů k vysokoškolskému vzdělávání? O zodpovězení právě těchto otázek se snaží zbývající část zprávy.

(7) Eurostat [migr_asydcfsta]. Údaje získány v říjnu 2018.

(8) Eurostat [migr_asydcfina]. Údaje získány v říjnu 2018.

2. ZAČLEŇOVÁNÍ ŽADATELŮ O AZYL A UPRCHLÍKŮ DO VYSOKOŠKOLSKÉHO VZDĚLÁVÁNÍ: POLITIKY, OPATŘENÍ A MONITOROVÁNÍ

Jak je uvedeno v první části této zprávy, roční imigrace ze zemí mimo EU do Evropské unie byla zvláště vysoká v letech 2015 a 2016, kdy se do EU přistěhovaly přibližně 2,3 a 2 miliony občanů zemí mimo EU. Během těchto dvou let požádalo o azyl v EU téměř 2,6 milionu občanů zemí mimo EU, přičemž převažovali občané Sýrie. V roce 2017 přibližně půl milionu občanů zemí mimo EU získalo v EU status uprchlíka nebo srovnatelnou mezinárodní ochranu.

Značná část žadatelů o azyl v EU (okolo 50 %) je ve věku od 18 do 34 let, tedy ve věku, který je úzce spjat s vysokoškolským studiem. Tito žadatelé mohou být k vysokoškolskému vzdělávání motivováni nebo mohli vysokou školu studovat již před opuštěním své země. Svě dříve dosažené studijní výsledky mohou, ale také nemusí být schopni doložit. Z tohoto důvodu je důležité zjistit, jaké v rámci Evropy existují polické přístupy a opatření s cílem podpořit začleňování žadatelů o azyl a uprchlíků do vysokoškolského vzdělávání. Tato otázka představuje hlavní téma této části.

2.1. Politiky a strategie pro začleňování žadatelů o azyl a uprchlíků do vysokoškolského vzdělávání

Orgány nejvyšší úrovně mohou v začleňování žadatelů o azyl a uprchlíků do vysokoškolského vzdělávání uplatňovat různé strategické přístupy. Tyto přístupy mohou být zakotveny v řadě oficiálních dokumentů, včetně legislativy, národních strategií, akčních plánů, „bílých knih“ a podobně. Jednotlivé země byly požádány, aby informovaly o takovýchto dokumentech (obecně označovaných termínem „řídící dokumenty nejvyšší úrovně“).

Obrázek 7 znázorňuje, které země mají řídicí dokumenty nejvyšší úrovně, jež výslovně odkazují na žadatele o azyl nebo uprchlíky. Z přehledu vyplývá, že v rámci 22 systémů řídicí dokumenty nejvyšší úrovně pokrývající vysokoškolské vzdělávání zmiňují žadatele o azyl a uprchlíky, zatímco téměř stejný počet (19 systémů) o nich vůbec nehovoří. Nicméně i mezi systémy, kde řídicí dokumenty nejvyšší úrovně týkající se vysokoškolského vzdělávání žadatele o azyl a uprchlíky zmiňují, jen málo z nich nastiňuje nějakou významnější politiku nebo strategii nejvyšší úrovně. V některých případech jsou žadatelé o azyl a uprchlíci zmiňováni jen v tom ohledu, že odpovědnost za politiku v této oblasti je přenesena na jinou úroveň rozhodování, například na vysoké školy.

Německo vyniká mezi všemi evropskými zeměmi díky nejkomplexnějšímu politickému přístupu ve formě strategie vyvinuté v roce 2015 (KMK, 2015), která vymezuje národní opatření pro integraci žadatelů o azyl a uprchlíků do německého vysokoškolského systému. Hlavním cílem této strategie je usnadnit cestu k vysokoškolskému vzdělávání těm žadatelům o azyl a uprchlíkům, kteří jsou motivováni a schopni studovat nebo kteří již studovali na vysoké škole před svým příchodem do Německa. Existuje řada aktivit zaměřených na uznávání kvalifikací a předchozího vzdělání, překlenovací programy, vedení a poradenské služby a poskytování finanční podpory. Tato strategie obsahuje i kvantitativní cíle, pokud jde o zajišťování nových míst v dotovaných programech, tj. v objemu 2 400 ročně až do dosažení maximálního počtu 10 000 míst. Od zavedení programu se však roční počet zvýšil více než čtyřikrát, a to na 10 400 míst. Odhadované náklady strategie jsou plně zohledněny a rozpočtové prostředky jasně přidělovány.

V porovnání s Německem se další země soustředí jen na omezenou oblast politických opatření a vysokoškolské vzdělávání spíše zahrnují do širších strategií pro migraci. Norsko, Švédsko a Dánsko vymezují několik oblastí politiky vysokoškolského vzdělávání (uznávání získaných kvalifikací a

podporu jazykového vzdělávání) s cílem usnadnit hladký přístup k vysokoškolskému vzdělávání. Belgie (Francouzské a Vlámské společenství) a Itálie mají také relativně omezenou politiku, která se zaměřuje na postupy uznávání zahraničních kvalifikací.

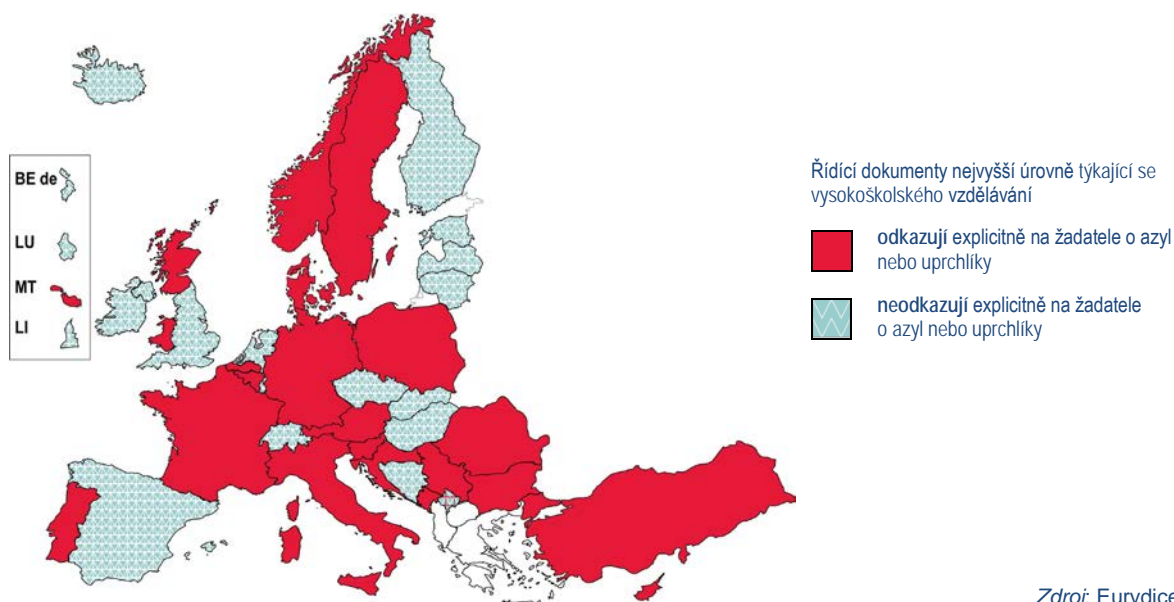
Portugalsko řeší práva uprchlíků na vysokoškolské vzdělávání v rámci nedávného (2018) politického nařízení o zahraničních studentech. Cílem je zacházet se studenty-uprchlíky stejně jako s portugalskými studenty, aby tak měli nárok na získání státní sociální podpory. Cílem je odstranit zjištěné nedostatky v politice, protože před vydáním tohoto nařízení neexistoval žádný právní rámec, který by uprchlíkům umožňoval získat finanční podporu. Za jakoukoli podpůrnou aktivitu musely dříve převzít odpovědnost jednotlivé vysoké školy.

Srbsko má podobný přístup jako Portugalsko a poskytuje uprchlíkům možnost získat přístup ke státní finanční podpoře za mírnějších podmínek, než jaké platí pro domácí studenty.

Jiné země nemají žádnou specifickou politiku související s vysokoškolským vzděláváním zaměřenou na žadatele o azyl a/nebo uprchlíky a snaží se spíše o integraci některých prvků týkajících se vysokoškolského vzdělávání do širších strategií pro migraci. To je případ Francie, Kypru, Chorvatska, Malty, Černé Hory, Polska a Spojeného království (Wales).

V Bulharsku je zmínka o žadatelích o azyl a uprchlících v souvislosti s vysokoškolským vzděláváním v politických dokumentech nejvyšší úrovně ještě vágnější. Národní strategie týkající se migrace, azylu a integrace pouze uvádějí, že jde o záležitost akademické autonomie, a přenášejí tedy odpovědnost za konkrétní opatření na institucionální úroveň.

Obrázek 7: Odkazy na žadatele o azyl a/nebo uprchlíky v řídicích dokumentech nejvyšší úrovně týkajících se vysokoškolského vzdělávání, 2017/18

Je důležité zdůraznit, že téměř polovina systémů žadatele o azyl nebo uprchlíky v řídicích dokumentech nejvyšší úrovně nezmiňuje vůbec. Toto zjištění lze částečně vysvětlit dvěma faktory. Za prvé, navzdory vysokým počtům žadatelů o azyl, kteří přišli do Evropy v letech 2015 a 2016, se velká většina z nich usadila ve velmi málo zemích. Za druhé, přestože v některých zemích došlo k nárůstu počtu žadatelů, tato společenská realita měla malý nebo žádný vliv na politiku vysokoškolského vzdělávání nejvyšší úrovně a řešení situace bylo většinou ponecháno na vysokých školách.

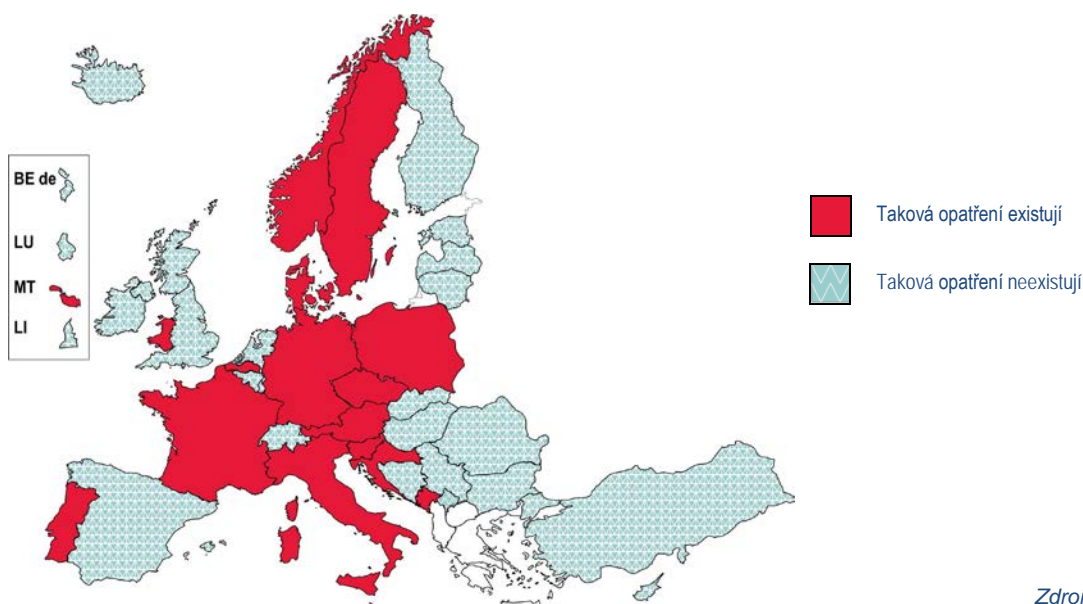
2.2. Opatření na podporu začleňování žadatelů o azyl a uprchlíků do vysokoškolského vzdělávání

V návaznosti na přehled strategických přístupů k začleňování nově příchozích migrantů do vysokoškolského vzdělávání se tato část zaměřuje na výčet iniciativ, které byly pro implementaci hlavních politik přijaty na centrální nebo nejvyšší úrovni. V první řadě se zaměřuje na rozsáhlá opatření, která byla vyvinuta tak, aby reagovala speciálně na potřeby žadatelů o azyl a uprchlíků v oblasti vysokoškolského vzdělávání. Dále zkoumá implementaci článku VII Lisabonské úmluvy o uznávání kvalifikací, která se zaměřuje konkrétně na uznávání kvalifikací uprchlíků, vysídlených osob a osob v podobné situaci uprchlíků. V závěru se pak zabývá přístupy a opatřeními zacílenými na netradiční studenty obecně. Tato opatření, tedy alternativní cesty k vysokoškolskému vzdělávání a uznávání předchozího vzdělání, byla obvykle vyvinuta pro širší kategorii netradičních studentů, než jsou jen žadatelé o azyl a uprchlíci, nicméně pro ty z nich, kteří mají zájem o vysokoškolské studium, mohou být velmi relevantní a užitečná.

2.2.1. Rozsáhlá účelová opatření

Tam, kde je k dispozici politika nebo strategie, mají příslušné orgány možnost podporovat své cíle prostřednictvím rozsáhlých opatření. Tento termín se vztahuje na opatření v sektoru vysokoškolského vzdělávání platná v rámci celé země nebo významné zeměpisné oblasti, spíše než v konkrétním vysokoškolském zařízení nebo v malé zeměpisné oblasti. Obrázek 8 ukazuje země, kde taková opatření existují.

Obrázek 8: Rozsáhlá opatření na podporu začleňování žadatelů o azyl a uprchlíků do vysokoškolského vzdělávání, 2017/18

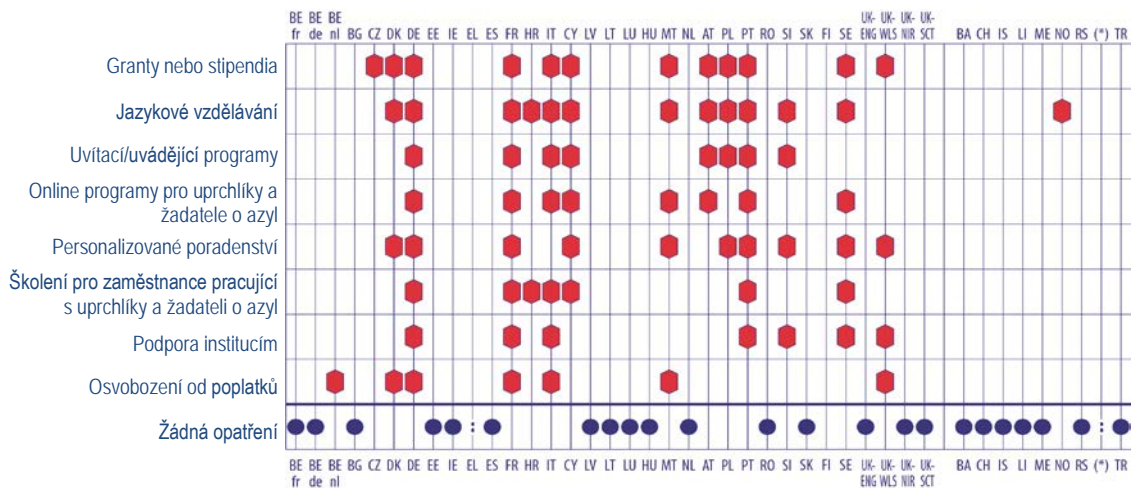
Zdroj: Eurydice.

Ve srovnání s počtem systémů, které ve svých politických dokumentech zmiňují žadatele o azyl a uprchlíky, jich jen menší část (16 systémů) zavedla rozsáhlá opatření. Vysvětlením této situace je, že ne všechny země zmiňují v řídicích dokumentech žadatele o azyl nebo uprchlíky ve vztahu ke konkrétním politickým opatřením. V některých případech mohou tyto dokumenty jednoduše objasnit, že odpovědnost na nejvyšší úrovni neexistuje, a namísto toho určit orgány a instituce, které mohou vyvíjet iniciativu týkající se žadatelů o azyl a uprchlíků. Rovněž stojí za zmínku, že stejně jako v případě politiky zaměřené na žadatele o azyl a uprchlíky mohou některé země přijmout opatření,

kteřá neslouží specificky pro usnadnění přístupu k vysokoškolskému vzdělávání, ale pro některé osoby mohou takovýto přínos mít. Česká republika například poukazuje na to, že žadatelům o azyl a uprchlíkům poskytuje obecně jazykovou přípravu a informační služby. Tyto služby nebyly vyvinuty pro uprchlíky, kteří mají zájem o vysokoškolské vzdělávání, ale i ti jich mohou využít.

Takováto opatření se však v zemích, kde existují, značně liší, pokud jde o míru jejich reflexe a rozsah. Obrázek 9 znázorňuje hlavní oblasti, na které se opatření zaměřují.

Obrázek 9: Oblasti pokryté rozsáhlými opatřeními na podporu začleňování žadatelů o azyl a uprchlíků do vysokoškolského vzdělávání, 2017/18

Zdroj: Eurydice.

(*) = Bývalá jugoslávská republika Makedonie

V zemích s rozsáhlými opatřeními je nejčastější poskytování jazykové podpory (13 systémů). Dvanáct systémů nabízí žadatelům o azyl nebo uprchlíkům určitý druh grantu, zatímco šest umožňuje osvobození od poplatků. Poměrně rozšířené je také poskytování personalizovaného poradenství, které uvádí deset systémů. Školení pro zaměstnance v oblasti řešení problematiky žadatelů o azyl a uprchlíků lze nalézt v sedmi systémech.

Zemí, kde lze nalézt nejkomplexnější balíček opatření, je Německo. Balíček většinou spravuje Německá akademická výměnná služba (DAAD) – organizace, na niž byla delegována odpovědnost za využívání potenciálu uprchlíků, kteří jsou způsobilí ke studiu na německých univerzitách, a za usnadňování přístupu k německému vysokoškolskému vzdělávání. Programy DAAD pro uprchlíky (viz případovou studii) byly spuštěny na počátku roku 2016 a poběží do roku 2019. Opatření financuje německé Federální ministerstvo pro vzdělávání a výzkum (BMBF).

Případová studie: Německo – programy DAAD pro uprchlíky

Programy DAAD jsou postaveny na čtyřfázovém modelu: vstup, příprava, studium a kariéra. Programy pokrývají první tři fáze a řeší zvláště výzvy spojené s rozpoznáváním a uznáváním dovedností a potenciálu, s teoretickou přípravou studentů na vysokoškolské studium a s podporou jejich začleňování na vysokých školách. Programy až do roku 2019 získaly od Federálního ministerstva pro vzdělávání a výzkum (BMBF) finanční prostředky ve výši 100 milionů EUR.

Cílem opatření je urychlit přijímací proces uprchlíků na univerzity, identifikovat jejich schopnost studovat v Německu a pomáhat při hodnocení jejich odborných jazykových dovedností. Pro tento účel se používá řada dobře zavedených nástrojů pro běžné zahraniční studenty, včetně na míru vytvořených testů schopností (TestAS pro uprchlíky), které zkoumají obecné kognitivní schopnosti i znalosti příslušné studijní oblasti. Používají se i internetové jazykové testy, protože pro vysokoškolské studium je potřebná velmi dobrá znalost němčiny (a někdy i angličtiny). Vysoké školy mají rovněž podporu v průběhu procesu podávání přihlášek a jejich hodnocení.

Pro začleňování uprchlíků do vysokoškolského vzdělávání byl vytvořen konkrétní program DAAD s názvem INTEGRA. Z tohoto programu jsou financovány jazykové a přípravné kurzy na 170 univerzitách a přípravných školách. Většina uprchlíků opravdu musí před zahájením řádného studijního programu absolvovat jazykový kurz. Původně bylo plánováno vytvoření 2 400 míst pro uprchlíky ročně, avšak ukázalo se, že poptávka je mnohem vyšší, takže bylo každoročně vytvořeno více než 10 400 míst.

Další část financování se zaměřuje na studentské dobrovolnické projekty podporující začleňování uprchlíků do vysokoškolského vzdělávání. Program poskytuje finanční prostředky pro asistenty studentů (na 8 až 10 hodin týdně), kteří působí buď v rámci vlastních aktivit, nebo jsou součástí podpůrných skupin zakládaných univerzitami. Aktivity se zaměřují na začleňování uprchlíků například prostřednictvím konzultací, tvorby informačních materiálů, mentoringu, překladů, jazykových školení a dalších opatření. Takovéto iniciativy mohou rovněž čerpat z odborného zaměření jednotlivých fakult (například právní poradenství uprchlíkům ze strany studentů v právních poradnách, tzv. „*Law Clinics*“). K dispozici je financování pro více než 150 projektů v rámci tohoto směru.

DAAD navíc vytvořila informační portály, které poskytují informace a rady uprchlíkům se zájmem o vysokoškolské studium v Německu i vysokým školám a veřejnosti. Mezinárodní akademie DAAD (iDA) poskytuje odbornou přípravu univerzitním poradcům pro práci se studenty z řad uprchlíků.

Ve Francii rovněž existuje důležitý soubor opatření sestavený na centrální úrovni. Tento soubor zahrnuje granty a finanční podporu uprchlíkům a vysokým školám poskytuje autonomii při využívání finančních prostředků na rozvoj projektů sloužících k podpoře začleňování žadatelů o azyl a uprchlíků.

Ve Švédsku je věnována zvláštní pozornost otázce uznávání, zejména zdokonalování postupů při uznávání předchozího vzdělání.

V Itálii bylo uprchlíkům, kteří zde chtěli zahájit vysokoškolské vzdělávání, nabídnuto 100 stipendií. Toto opatření financuje Ministerstvo vnitra a realizuje ho Italská konference rektorů. Také Ministerstvo školství, vysokých škol a výzkumu podporuje iniciativy pro začleňování uprchlíků, rovněž ve spolupráci s konferencí rektorů. Podobný přístup se používá v Portugalsku, kde byla řadě syrských uprchlíků udělena stipendia a vysoké školy jsou podněcovány k rozvíjení vlastních aktivit.

Na Maltě hrají důležitou roli v začleňování žadatelů o azyl nebo uprchlíků do vysokoškolského vzdělávání nevládní organizace, které jsou zpravidla financovány z darů veřejnosti. Opatření zaměřená na žadatele o azyl a uprchlíky zahrnují jazykovou přípravu v angličtině a informační schůzky. Osobám pracujícím s žadateli o azyl a uprchlíky jsou také poskytovány kurzy. Poradenství je na všech vysokých školách k dispozici všem studentům, kteří ho potřebují, přičemž žadatelé o azyl si mohou na Ministerstvu školství a zaměstnanosti zažádat o prominutí poplatků.

Ve Vlámském společenství Belgie a v Dánsku tato opatření zahrnují pouze výjimku z pravidel platných pro zahraniční studenty, pokud jde o poplatky. V tomto ohledu se s uprchlíky zachází stejným způsobem jako s domácími občany. Pro implementaci tohoto opatření se používají běžné podpůrné prostředky pro studenty.

Ve Spojeném království je Wales jedinou zemí, která vyvinula centrální strategii zahrnující opatření na podporu žadatelů o azyl a uprchlíků v oblasti vysokoškolského vzdělávání. Vláda Walesu v letech 2015–2017 poskytla Cardiff Metropolitan University finanční podporu na zajišťování měsíčních poradenských služeb pro žadatele o azyl a uprchlíky ohledně možných cest zapojení do vysokoškolského vzdělávání. Mezi březnem a červnem 2018 waleská vláda rovněž schválila revidovaný plán pro uprchlíky a žadatele o azyl, který jako prioritu i nadále uvádí zlepšování jejich příležitosti pro přístup k dalšímu a vysokoškolskému vzdělávání. Mezi hlavní součásti plánu patří finanční podpora, poradenství a osobní podpora.

V Chorvatsku existuje široký akční plán (2017–2019), který se vedle řady dalších politických oblastí týká jazykové výuky a vzdělávání. Cíle zde pokrývají výuku jazyků, přístup ke vzdělávání a budování kapacit. Akční plán rovněž prosazuje, aby doba, po kterou má začleňování uprchlíků do vzdělávacího systému trvat, byla co nejkratší. Dále naléhá na podpůrné IT prostředí pro podávání přihlášek na vysoké školy a uznávání dříve získaných kvalifikací a schopností, stejně jako na opatření poskytující uprchlíkům možnost dokončit středoškolské vzdělání. Kromě toho, i když neexistuje nárok na finanční podporu, mohou osoby, které získaly mezinárodní ochranu a jsou zaregistrovány ke studiu na vysokých školách v Chorvatsku, požádat o studentské ubytování a státní stipendia pro studenty s nižším socioekonomickým statusem, a to za stejných podmínek jako chorvatští občané.

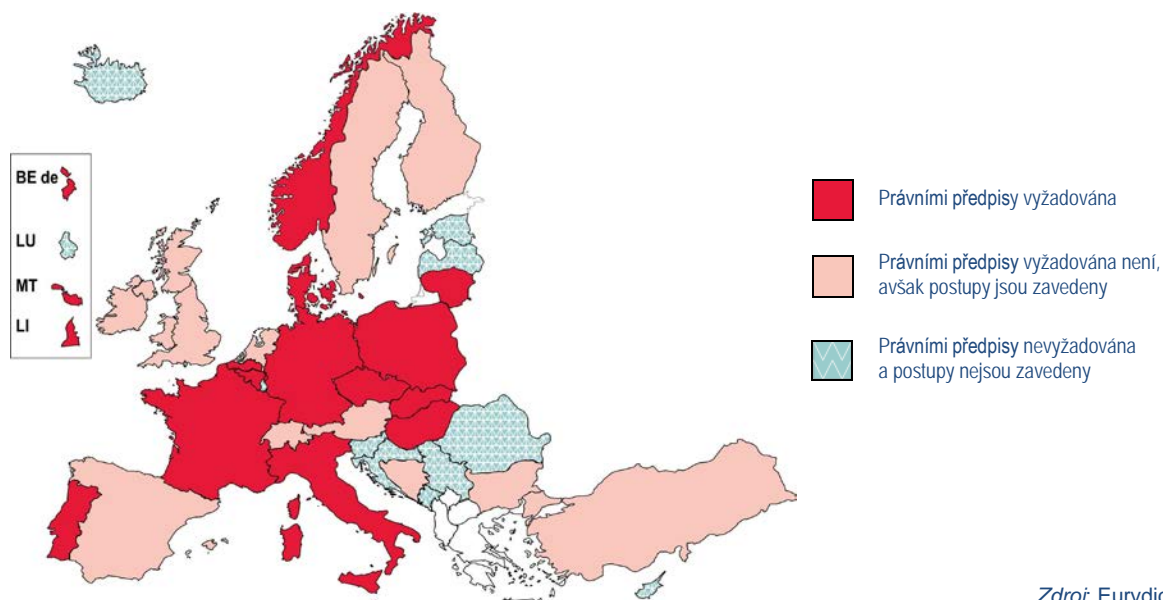
Slovinsko je zvláštním případem, protože předpokládalo a plánovalo řadu aktivit na podporu začleňování studentů z řad uprchlíků. Počet přihlášek uprchlíků k vysokoškolskému vzdělávání byl však tak nízký, že žádná z plánovaných aktivit nebyla realizována.

2.2.2. Implementace článku VII Lisabonské úmluvy o uznávání kvalifikací

Článek VII Lisabonské úmluvy o uznávání kvalifikací⁽⁹⁾ poskytuje právní rámec pro řešení otázky uznávání kvalifikací uprchlíků, vysídlelců a osob v situaci podobné situaci uprchlíků. Zaměřuje se zejména na pomoc v situaci, kdy chybí zavedené postupy uznávání kvalifikací a pravidla pro případy, kdy nelze doložit získané kvalifikace a studijní výsledky žadatelů, a informování o právních závazcích. Text uvádí:

„Každá Strana podnikne všechny možné a přiměřené kroky v rámci svého vzdělávacího systému a v souladu se svými ústavními, právními a regulačními ustanoveními, aby byly vytvořeny postupy určující, jak spravedlivě a urychleně ohodnotit, zda uprchlíci, vyhnanci a osoby v podobné situaci jako uprchlíci splňují příslušné požadavky pro přístup k vysokoškolskému vzdělávání, do dalších vysokoškolských programů nebo k zaměstnaneckým aktivitám, a to i v případech, ve kterých kvalifikace získané v jedné ze Stran nemohou být prokázány listinným důkazem.“

Obrázek 10: Implementace článku VII Lisabonské úmluvy o uznávání kvalifikací, 2017/18

Zdroj: Eurydice.

Všechny země, které ratifikovaly Lisabonskou úmluvu o uznávání kvalifikací, jsou povinny vypracovat postupy, jejichž cílem je správně posoudit, zda uprchlíci splňují požadavky pro vstup do vysokoškolského vzdělávání. Celkový přehled na obrázku 10 však ukazuje, že implementace článku VII zůstává nerovnoměrná. Deset systémů nemá ze zákona požadavky na specifické postupy uznávání kvalifikací uprchlíků, vysídlených osob a osob v situaci podobné situaci uprchlíků, a tyto postupy ani nejsou zavedeny. Nicméně v rámci této skupiny na Islandě probíhá zavádění vhodných postupů a akční plán Chorvatska pro roky 2017–2019 zaměřený na osoby, kterým byla udělena mezinárodní ochrana, vyžaduje revizi postupů uznávání.

V 16 systémech existuje jasný požadavek ze zákona, aby byly dodržovány příslušné postupy. Mezi tyto systémy patří dva, Itálie a Malta, které jsou důležitým místem vstupu uprchlíků do Evropy. V případě Malty jsou postupy velmi prakticky zaměřené. S uprchlíky probíhají pohovory v přijímacích střediscích a poté vstupují do kontaktu s Maltským informačním centrem pro uznávání kvalifikací (*MQRIC – Malta Qualifications Recognition Information Centre*). Tento orgán pomáhá zjišťovat více informací o kvalifikacích, které uprchlíci uvádějí. Itálie má velmi jasnou legislativu a postupy pro kvalifikované uprchlíky a vysídlelce.

⁽⁹⁾ Úmluva o uznávání kvalifikací týkajících se vysokoškolského vzdělávání v evropském regionu, č. 165. [Online] K dispozici na adrese: <http://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/165> [Přístup 23. ledna 2019].

V Norsku existují zvláštní postupy pro uprchlíky a vysídlené osoby, které mají neúplnou nebo žádnou dokumentaci. Nejdůležitější je postup uznávání kvalifikací u osob bez ověřitelné dokumentace („procedura UVD“). Byla však vyvinuta alternativní procedura „NOKUT's kvalifikasjonsvurdering“, která vychází z metodiky pro Evropský kvalifikační pas pro uprchlíky (EQPR – *European Qualifications Passport for Refugees*) vypracovaný Radou Evropy. Oba postupy řídí Norská agentura pro zajišťování kvality ve vzdělávání (NOKUT), která je norským ENIC/NARIC.

Německo zavedlo postupy pro přístup uprchlíků ke studijním programům v případě chybějících dokumentů, včetně využívání zkoušek způsobilosti studentů. Jinak je ekvivalence zahraničních certifikátů opravňujících ke vstupu na vysokou školu analyzována stejně jako u běžných zahraničních studentů. V obou případech související poplatky hradí DAAD.

Čtrnáct dalších systémů neuvádělo žádné zákonné postupy pro uznávání kvalifikací uprchlíků, ale upozornilo, že různé postupy jsou i tak zavedeny a používají se případ od případu.

Případová studie: Evropský kvalifikační pas Rady Evropy pro uprchlíky (EQPR)

Evropský kvalifikační pas Rady Evropy pro uprchlíky (EQPR) ⁽¹⁰⁾ hodnotí kvalifikaci uprchlíků, i když ji nelze plně zdokumentovat, a podporuje tak další studium, zaměstnání a integraci uprchlíků. Metodiku tvoří sebehodnotící dotazník a pohovor s týmem dvou kvalifikovaných evaluátorů, aby bylo zajištěno spolehlivé hodnocení. Na základě Lisabonské úmluvy o uznávání kvalifikací, článku VII a zvláštního doporučení ⁽¹¹⁾, které přijal výbor Úmluvy dne 14. listopadu 2017, je Evropský kvalifikační pas pro uprchlíky nadále uznáván příslušnými orgány a vysokými školami. Mezi partnery patří ministerstva školství Řecka, Itálie a Norska jakožto hostitelských zemí a/nebo finančních přispěvatelů, stejně jako národní centra pro uznávání kvalifikací z Arménie, Kanady, Francie, Německa, Řecka, Itálie, Nizozemska, Norska a Spojeného království. Vláda Vlámského společenství Belgie rovněž finančně přispívá a Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR) je výsadním partnerem.

Dosud se uskutečnilo 287 pohovorů a vydáno bylo 221 pasů EQPR. Dvacet jedna uprchlíků bylo přijato na univerzity. V metodice EQPR byla vyškolená skupina 25 hodnotitelů z osmi zemí (Arménie, Kanada, Německo, Řecko, Francie, Itálie, Nizozemsko a Norsko) se znalostí široké škály jazyků (arabština, darí/farsí ⁽¹²⁾, angličtina, francouzština, italština, ruština) a vzdělávacích systémů.

⁽¹⁰⁾ Další informace najdete na adrese <https://www.coe.int/en/web/education/recognition-of-refugees-qualifications> [Přístup 23. ledna 2019].

⁽¹¹⁾ Doporučení týkající se uznávání kvalifikací uprchlíků podle Lisabonské úmluvy o uznávání kvalifikací a vysvětlujícího memoranda. [Online] K dispozici na adrese <https://rm.coe.int/recommendation-on-recognition-of-qualifications-held-by-refugees-displ/16807688a8> [Přístup 23. ledna 2019].

⁽¹²⁾ Pozn. red.: Jazyky darí a farsí jsou variantami perštiny.

2.2.3. Opatření pro umožnění přístupu a účasti zaměřená na netradiční studenty obecně

Vedle účelových opatření a postupů uvedených v předchozích částech mohou být některá opatření zaměřená obecněji na netradiční studenty, bez ohledu na jejich státní příslušnost, a mohou tak přístup k vysokoškolskému vzdělávání potenciálně usnadnit i žadatelům o azyl a uprchlíkům. Taková opatření zahrnují zejména:

- A. alternativní cesty k formálnímu vysokoškolskému vzdělávání,
- B. možnosti vstupu do vysokoškolského vzdělávání bez formálních vstupních kvalifikací,
- C. uznávání předchozího neformálního a informálního učení pro postup ve vysokoškolském studiu.

Tato část popisuje rozsah výše uvedených opatření napříč Evropou. Přehled situace ukazuje obr. 11.

A) Alternativní cesty k formálnímu vysokoškolskému vzdělávání jsou zaměřeny na studenty, kteří získali takové odborné vzdělání, jež neumožňuje přístup k vysokoškolskému vzdělávání, nebo na osoby, které ukončily školní docházku předčasně a nezískaly maturitní vysvědčení. Nejčastěji mají formu překlenovacích programů, kde lze získat standardní kvalifikace pro vstup na vysokou školu. Alternativami k překlenovacím programům jsou přípravné programy vysokoškolského vzdělávání nebo jiné programy, které poskytují kvalifikaci alternativní k maturitní zkoušce na střední škole. V každém případě vede dokončení takového programu k získání formální kvalifikace (standardní vstupní nebo alternativní, avšak srovnatelná kvalifikace) umožňující přístup k vysokoškolskému vzdělávání. Jak ukazuje obrázek 11, většina evropských zemí takovou možnost poskytuje ⁽¹³⁾.

B) Ti, kteří nezískali formální kvalifikaci pro vstup, mohou mít potenciálně na vysokoškolské vzdělávání nárok i bez takovéto kvalifikace. Jak ukazuje obrázek 11, možnosti vstupu do vysokoškolského vzdělávání bez formální kvalifikace existují přibližně v polovině všech evropských zemí, především v severní a západní Evropě. Ve většině případů student zahajuje vysokoškolské studium na základě uznání předchozího neformálního a informálního učení. V některých zemích je však proces uznávání doplněn o dodatečnou přijímací zkoušku. Dále kromě uznání předchozího neformálního a informálního učení existují i jiné formy alternativního přístupu, např. jednoduché přijímací zkoušky a přípravné nebo zkušební programy. Ty obvykle doplňují rámce pro uznávání předchozího neformálního a informálního učení ⁽¹⁴⁾.

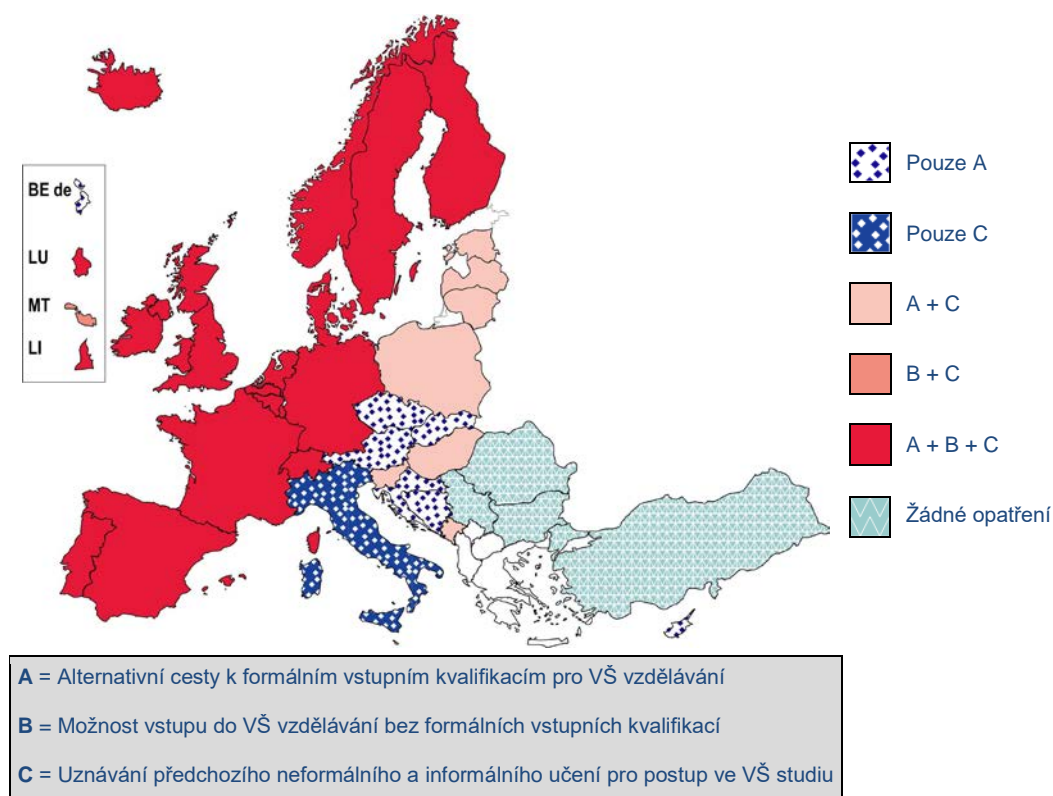
C) Uznávání předchozího neformálního a informálního učení může být využito i mimo rámec procesů přijímání. Přesněji řečeno, vysoké školy mohou uznávat předchozí vzdělávací aktivity jako součást studijních programů (např. ve formě kreditů), což může studentům pomoci studium dokončit. V současné době lze neformální a informální učení pro dokončení vysokoškolských studijních programů uznat ve většině evropských zemí (viz obrázek 11). Většinou je to možné díky opatřením nejvyšší úrovně, tj. zákonům, předpisům nebo jiným řídicím dokumentům, které vysokým školám ukládají povinnost zavést příslušné postupy uznávání a/nebo je tímto procesem provádějí. V některých zemích mají vysoké školy zavedeny vlastní postupy uznávání, aniž by existovala příslušná opatření na nejvyšší úrovni ⁽¹⁵⁾.

⁽¹³⁾ Jak uvádí Zpráva o implementaci Boloňského procesu z roku 2018 (Evropská komise/EACEA/Eurydice, 2018, s. 175, obrázek 5.14), většina zemí poskytuje „překlenovací programy“, které vedou k získání vysvědčení o ukončení vyššího sekundárního vzdělávání. Přípravné programy vysokoškolského vzdělávání, které poskytují alternativní kvalifikaci k maturitní zkoušce na střední škole, jsou méně obvyklé. Podle výše uvedené zprávy existují pouze v Dánsku, ve Francii a ve Spojeném království.

⁽¹⁴⁾ Podrobnější informace o různých možnostech přístupu k vysokoškolskému vzdělávání bez formálních kvalifikací a rozložení těchto možností v rámci celé Evropy naleznete ve Zprávě o implementaci Boloňského procesu z roku 2018 (tamtéž, s. 176, obrázek 5.15).

⁽¹⁵⁾ Další podrobnosti o tom, jak směrnice řeší uznávání předchozího neformálního a informálního učení pro postup ve vysokoškolském studiu, viz Zprávu o implementaci Boloňského procesu z roku 2018 (tamtéž, s. 208, obrázek 5.38).

Obrázek 11: Opatření pro přístup a účast ve vysokoškolském vzdělávání zaměřená na netradiční studenty, 2017/18

Zdroj: Eurydice.

Vysvětlivky

A) Alternativní cesty k formálnímu vysokoškolskému vzdělávání zahrnují: překlenovací programy vedoucí ke standardní vstupní kvalifikaci, přípravné programy vysokoškolského vzdělávání nebo jiné programy vedoucí k alternativním kvalifikacím pro vstup do vysokoškolského vzdělávání. Pokud daná země poskytuje alespoň jedno z výše uvedených opatření, je znázorněna na obrázku.

B) Možnosti vstupu do vysokoškolského vzdělávání bez formální vstupní kvalifikace zahrnují: vstup na základě uznání předchozího neformálního a informálního učení, vstup na základě uznání předchozího neformálního a informálního učení v kombinaci s dodatečnou přijímací zkouškou, přijímací zkoušku nevyžadující předchozí kvalifikaci, vstup na základě přípravných nebo zkušebních programů vysokoškolského vzdělávání. Pokud daná země poskytuje alespoň jedno z výše uvedených opatření, je znázorněna na obrázku.

C) Uznání předchozího neformálního a informálního učení pro postup ve vysokoškolském studiu se týká situace, kdy vysoké školy uznávají předchozí aktivity neformálního a informálního učení jako součást studijních programů (například ve formě kreditů), což může studentům pomoci dokončit studium na vysoké škole.

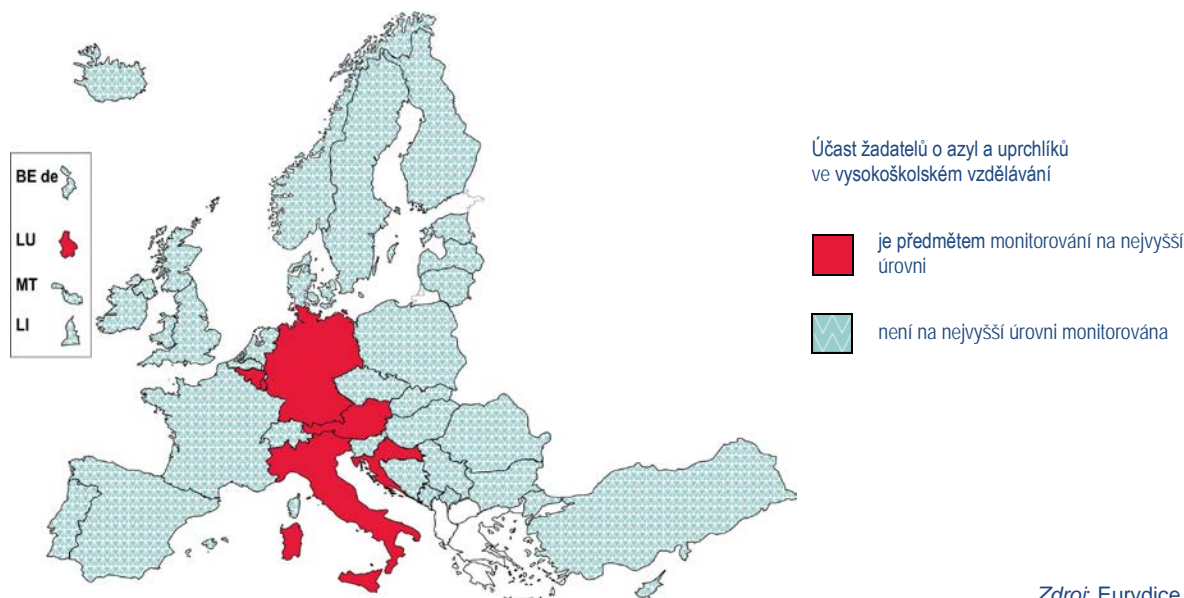
Jak je znázorněno na obrázku 11, tři výše popsané typy opatření fungují v přibližně polovině ze všech evropských zemí. Tyto země (jde zejména o země severní a západní Evropy) poskytují A) alternativní přístup k formálním kvalifikacím pro vysokoškolské vzdělávání, B) možnost vstupu do vysokoškolského vzdělávání bez formální kvalifikace a C) možnost uznávání předchozího studia pro postup ve vysokoškolském studiu. Některé další země, především střední Evropy, nabízejí pouze jednu nebo dvě z těchto možností, avšak s vyloučením možnosti přístupu k vysokoškolskému vzdělávání bez formální vstupní kvalifikace. A konečně, několik zemí, převážně jihovýchodní Evropy, nezavedlo žádné z opatření upravujících přístup a účast popisované v této části.

2.3. Monitorování účasti žadatelů o azyl a uprchlíků ve vysokoškolském vzdělávání

Pokud na národní úrovni existuje jasná politika nebo opatření na podporu začleňování žadatelů o azyl a uprchlíků, lze očekávat určitou formu sledování na nejvyšší úrovni. Monitorování je v tomto kontextu chápáno jako proces systematického shromažďování, analyzování a využívání informací ze strany

orgánů nejvyšší úrovně pro získání zpětné vazby k vytváření příslušných politik. Tato otázka je znázorněna na obrázku 12.

Obrázek 12: Monitorování účasti žadatelů o azyl a uprchlíků ve vysokoškolském vzdělávání, 2017/18

Jak obrázek jasně ukazuje, jen malá část systémů vysokoškolského vzdělávání monitoruje začleňování žadatelů o azyl a uprchlíků do vysokoškolského vzdělávání. Zatímco 22 systémů uvádí (nejméně jednu) z těchto dvou kategorií v legislativě a 16 využívá opatření, pouze šest provádí monitorování. To naznačuje úroveň priority, která je v této oblasti dané politice a opatřením věnována.

Z hlediska míry účasti existují mezi zeměmi, které data shromažďují, extrémní rozdíly. Na jednom konci stupnice se nachází Chorvatsko, kde jsou zapsáni pouze čtyři studenti z řad uprchlíků (i když se očekává, že tento počet se zvýší, jelikož je známo, že na středních školách studují další uprchlíci). Oproti tomu ve Francouzském společenství Belgie se v roce 2015/16 za uprchlíky označilo 70 studentů a v Lucembursku jich studuje 95. V Itálii je uprchlíků 356, zatímco v Rakousku jejich počet dosáhl 596.

Čísla uváděná ve všech těchto zemích jsou zcela zastíněna situací v Německu, kde je do programů prvního cyklu zapsáno více než 6 000 a do přípravných programů více než 10 400 uprchlíků.

Údaje z jednotlivých zemí také ukazují, že mezi studenty z řad uprchlíků je mnohem více mužů než žen. V Německu je poměr 78 % mužů k 22 % žen a stejné trendy jsou patrné i v jiných zemích.

Částečné nebo související údaje o žadatelích o azyl a uprchlících ve vysokoškolském vzdělávání dodaly dvě další země. V České republice studuje na českých vysokých školách řada syrských a ukrajinských studentů-uprchlíků, avšak pouze v rámci specifických národních iniciativ. Francie zaznamenala řadu žádostí o uznání kvalifikace v souvislosti s přihláškami do vysokoškolského vzdělávání, a to 1 757 v roce 2017 a 2 052 v roce 2018. Ani v jedné z těchto zemí však nejsou k dispozici údaje o celkovém počtu uprchlíků studujících na vysokých školách.

ZÁVĚRY

V letech 2015 a 2016 se počty přistěhovalců do Evropy dramaticky zvýšily a v zemích Evropské unie požádalo o azyl téměř 2,6 milionu lidí. Přibližně polovina všech žadatelů o azyl v EU je ve věku od 18 do 34 let, tedy ve věku, který typicky souvisí s vysokoškolským studiem.

Navzdory nedávným zkušenostem s výrazným nárůstem počtu osob hledajících ochranu v Evropě tato zpráva ukazuje, že **většina zemí nemá žádnou specifickou politiku začleňování žadatelů o azyl a uprchlíků do vysokoškolského vzdělávání**. Kromě toho pouze několik zemí zavedlo v oblasti politiky vysokoškolského vzdělávání v reakci na zvýšený počet uprchlíků nějaká opatření a podobně malý počet zemí začleňování žadatelů o azyl a uprchlíků na vysokých školách monitoruje.

Tato zjištění lze částečně vysvětlit skutečností, že **žádosti o azyl byly podány v omezeném počtu evropských zemí**. Proto je jen málo zemí, které řeší významný počet žadatelů o azyl a uprchlíků. V zemích, kde je počet žadatelů o azyl a uprchlíků nižší, byly některé prvky politiky vztahující se k vysokoškolskému vzdělávání začleněny do širších strategií pro oblast migrace, a je většinou ponecháno na vysokých školách, aby reagovaly způsobem, který vyhovuje jejich místnímu kontextu.

Přestože několik zemí si již uvědomilo nebo reagovalo na potřebu rozvoje politik a rozsáhlých opatření, příklady některých zemí by mohly být inspirací pro budoucí iniciativy. V tomto ohledu **vyniká Německo**, které v přístupu k integraci žadatelů o azyl a uprchlíků **kombinuje tvorbu politiky na několika úrovních (federální, regionální a na úrovni vysokých škol) s komplexními opatřeními realizovanými prostřednictvím odpovědných orgánů a s jasným systémem monitorování**. Tento důkladný přístup nepochybně zajistil mnohem hladší proces začleňování žadatelů o azyl a uprchlíků do vhodného vysokoškolského vzdělávání.

Pokud v některé evropské zemi existují **rozsáhlá opatření, nejčastěji se zaměřují na jazykovou podporu, finanční podporu a poradenské služby**.

Uznávání předchozího vzdělání může být zásadní výzvou, zejména pokud žadatelé o azyl a uprchlíci nejsou schopni předložit dokumentaci dokazující jejich kvalifikaci. To je důvodem začlenění konkrétního článku zabývajícího se tímto tématem do Lisabonské úmluvy o uznávání kvalifikací (zastřešující úmluvy ratifikované všemi zeměmi zahrnutými v této zprávě). **Navzdory požadavku, aby byl tento článek implementován do národních právních předpisů, k tomu ve 24 systémech, na něž se Úmluva vztahuje, nedošlo**. V deseti z těchto systémů nebyly zavedeny žádné postupy pro uznávání kvalifikací uprchlíků, vysídlenců a osob v situaci podobné situaci uprchlíků.

Řada **obecných přístupů a opatření pro účast** může být pro žadatele o azyl a uprchlíky velkým přínosem. Jde zejména o alternativní cesty k formálnímu vysokoškolskému vzdělávání, přístup k vysokoškolskému vzdělávání bez formální vstupní kvalifikace a uznávání předchozího neformálního a informálního učení pro postup ve vysokoškolském studiu. Přibližně **polovina všech evropských zemí nabízí všechna tato opatření**, zatímco většina zbývajících zemí využívá pouze jedno nebo dvě z nich. Existují i země, zejména jihovýchodní Evropy, které nezavedly opatření žádné.

Pouze **šest systémů vysokoškolského vzdělávání monitoruje začleňování žadatelů o azyl a uprchlíků** na svých vysokých školách. Protože monitorování je k pochopení dopadu politiky a příslušných opatření nezbytné, potvrzuje toto zjištění nízkou prioritu, již začleňování žadatelů o azyl a uprchlíků ve většině systémů vysokoškolského vzdělávání má.

GLOSÁŘ

I. Obecné pojmy týkající se vysokoškolského vzdělávání

Formální vzdělávání: znamená učení probíhající v organizovaném a strukturovaném prostředí, které se zaměřuje speciálně na výuku a obvykle vede k získání kvalifikace, nejčastěji ve formě vysvědčení nebo diplomu. Zahrnuje systémy všeobecného vzdělávání, počátečního odborného vzdělávání a vysokoškolského vzdělávání ⁽¹⁶⁾.

Informální učení: znamená učení vyplývající z každodenních činností souvisejících s prací, rodinou nebo volným časem, které není organizováno nebo strukturováno z hlediska cílů, času nebo podpory učení. Z pohledu učící se osoby může být neúmyslné. Příkladem výsledků informálního učení jsou dovednosti získané prostřednictvím životních a pracovních zkušeností, dovednosti v oblasti řízení projektů nebo v oblasti ICT, jazykové znalosti a interkulturní dovednosti vytvořené během pobytu v jiné zemi, dovednosti získané mimo pracovní činnost v oblasti ICT, při dobrovolnické činnosti, kulturních aktivitách, sportu, práci s mládeží i prostřednictvím aktivit v domácnosti (například péče o dítě) ⁽¹⁷⁾.

Lisabonská úmluva o uznávání kvalifikací (LRC – Lisbon Recognition Convention): odkazuje na Úmluvu o uznávání kvalifikací týkajících se vysokoškolského vzdělávání v evropském regionu ⁽¹⁸⁾, již vypracovaly Rada Evropy a UNESCO a která byla přijata v Lisabonu v roce 1997.

Monitorování: znamená proces systematického shromažďování, analyzování a využívání informací ze strany orgánů nejvyšší úrovně za účelem zpětné vazby pro vytváření příslušných politik. Systematické sledování musí zahrnovat mechanismy meziinstitucionálního sběru dat a umožňovat jejich vzájemnou porovnatelnost.

Neformální učení: znamená učení, ke kterému dochází prostřednictvím plánovaných aktivit (z hlediska cílů nebo času učení), kdy existuje nějaká forma podpory učení (například vztah mezi studujícím a vyučujícím). Může se týkat programů předávání pracovních dovedností, gramotnosti dospělých a základního vzdělávání pro osoby, které předčasně ukončily školní docházku. Velmi častým případem neformálního učení jsou interní podniková školení, jejichž prostřednictvím zaměstnavatelé aktualizují a zlepšují dovednosti svých pracovníků, např. dovednosti v oblasti ICT, strukturované on-line kurzy (například prostřednictvím využívání otevřených vzdělávacích zdrojů) a kurzy pořádané organizacemi občanské společnosti pro své členy, své cílové skupiny nebo širokou veřejnost ⁽¹⁹⁾.

Nejvyšší úroveň (orgánů, řídicích dokumentů atd.): je nejvyšší úrovní orgánů odpovědných za vzdělávání v dané zemi, obvykle na národní (státní) úrovni. V případě Belgie, Německa, Španělska a Spojeného království však za všechny nebo většinu oblastí souvisejících se vzděláváním odpovídají v uvedeném pořadí *Communautés, Länder, Comunidades Autónomas* a *pověřené správní orgány*. Proto jsou tyto správní orgány považovány za orgány nejvyšší úrovně pro oblasti, za které jsou odpovědné, zatímco pro oblasti, ve kterých sdílejí odpovědnost s orgány na národní (státní) úrovni, jsou za orgány nejvyšší úrovně považovány orgány oba.

Rozsáhlá opatření: tento termín se vztahuje na opatření využívaná v rámci celé země nebo významné zeměpisné oblasti, nikoli na konkrétní vysoké škole nebo v malé zeměpisné oblasti.

Řídicí dokument: odkazuje na oficiální dokument obsahující pokyny, povinnosti a/nebo doporučení pro politiku vysokého školství a/nebo pro vysoké školy.

⁽¹⁶⁾ Doporučení Rady ze dne 20. prosince 2012 uznávání neformálního a informálního učení, Úřední věstník 2012/C 398/01.

⁽¹⁷⁾ Tamtéž.

⁽¹⁸⁾ Úmluva o uznávání kvalifikací týkajících se vysokoškolského vzdělávání v evropském regionu, č. 165. [Online] K dispozici na adrese: <http://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/165> [Přístup 23. ledna 2019].

⁽¹⁹⁾ Tamtéž.

Strategie: odkazuje na oficiální politický dokument vytvořený orgány nejvyšší úrovně ve snaze dosáhnout celkového cíle. Strategie může zahrnovat vizi, stanovení úkolů a cílů (kvalitativních a kvantitativních), popis procesů, příslušných orgánů a odpovědných osob, identifikace zdrojů financování, vytváření doporučení atd.

Uznávání neformálního a informálního učení (v kontextu vysokoškolského vzdělávání): znamená validaci a formální uznávání výsledků neformálního a informálního učení s cílem:

- poskytovat přístup k vysokoškolskému vzdělávání uchazečům bez maturity, nebo
- v rámci programu vysokoškolského vzdělávání udělit kredity pro získání kvalifikace nebo studentům prominout některé požadavky programu.

Vysoká škola: odkazuje na jakoukoli instituci poskytující služby v oblasti vysokoškolského a/nebo terciárního vzdělávání, jak je definováno vnitrostátní legislativou.

Vysokoškolská kvalifikace: označuje jakýkoli diplom, vysvědčení nebo jiný certifikát vydaný kompetentním orgánem, který potvrzuje úspěšné ukončení programu vysokoškolského vzdělávání.

II. Pojmy vztahující se k migračním tokům

Emigrace: jednání, na jehož základě osoba, která měla dříve obvyklé bydliště na území členské země, přestává mít v této členské zemi své obvyklé bydliště na dobu, která činí (nebo se předpokládá, že bude činit) nejméně 12 měsíců (Eurostat, 2018b).

Imigrace: jednání, na jehož základě si daná osoba zřídí své obvyklé bydliště na území země na dobu, která činí (nebo se předpokládá, že bude činit) nejméně 12 měsíců, přičemž tato osoba dříve obvykle žila v jiné zemi (Eurostat, 2018b).

Osoba poprvé žádající o udělení azylu („prvožadatel“): osoba, která poprvé podala žádost o mezinárodní ochranu nebo byla do takové žádosti zahrnuta jako rodinný příslušník (podle Eurostatu, 2015). Pojem „prvo-“ neznamená žádné časové omezení, a proto může být tato osoba zaregistrována jako prvožadatel pouze tehdy, pokud v minulosti nikdy nepožádala o mezinárodní ochranu v dané zemi, a to bez ohledu na zjištění, že tato osoba již takovou žádost podala v jiné členské zemi Evropské unie (podle Eurostatu, 2015).

Status mezinárodní ochrany: zahrnuje:

- status uprchlíka,
- status doplňkové ochrany,
- povolení k pobytu z humanitárních důvodů.

Zatímco status uprchlíka a status doplňkové ochrany jsou definovány legislativou EU, humanitární důvody jsou specifikovány podle právních předpisů na národní úrovni a v některých členských zemích EU je nelze použít (podrobnosti viz Eurostat, n.d.).

Uprchlík: státní příslušník třetí země, který se kvůli odůvodněné obavě, že bude pronásledován z důvodu rasy, náboženství, národnosti, politického názoru nebo příslušnosti k určité sociální skupině, nachází mimo zemi svého původu, a kvůli této odůvodněné obavě není schopen nebo ochoten využívat ochranu této země, nebo osoba bez státní příslušnosti, která se nachází mimo zemi svého původního obvyklého pobytu, a která z výše uvedených důvodů není schopná nebo ochotná se do této země vrátit (podle Eurostatu, 2017).

Žadatel o azyl: osoba, která podala žádost o mezinárodní ochranu nebo byla do takové žádosti zahrnuta jako rodinný příslušník (podle Eurostatu, 2015).

BIBLIOGRAFIE

European Commission, 2015. *State of the Union 2015 by Jean-Claude Juncker, President of the European Commission, 9 September 2015*. [pdf] Dostupné na:

https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/state_of_the_union_2015_en.pdf

[cit. 6. prosince 2018].

European Commission/EACEA/Eurydice, 2018. *The European Higher Education Area in 2018: Bologna Process Implementation Report*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Eurostat, 2015. *Glossary: Asylum applicant*. [Online] Dostupné na:

https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Asylum_applicant

[cit. 22. ledna 2019].

Eurostat, 2017. *Glossary: Refugee*. [Online] Dostupné na:

<https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:Refugee> [cit. 22. ledna 2019].

Eurostat, 2018a. *Asylum statistics*. [Online] Dostupné na:

https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Asylum_statistics [cit. 8. října 2018].

Eurostat, 2018b. *Glossary: Migration*. [Online] Dostupné na:

<https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:Migration> [cit. 22. ledna 2019].

Eurostat, 2018c. *Migration and migrant population statistics*. [Online] Dostupné na:

https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Migration_and_migrant_population_statistics#Migration_flows:_2_million_non-EU_immigrants [cit. 11. prosince 2018].

Eurostat, n.d. *Glossary: Asylum decision*. [Online] Dostupné na:

https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Asylum_decision

[cit. 22. ledna 2019].

KMK (Kultusministerkonferenz) [Stálá konference ministrů školství a kultury], 2015. *Hochschulzugang und Hochschulzulassung für Studienbewerberinnen bzw. Studienbewerber, die fluchtbedingt den Nachweis der im Heimatland erworbenen Hochschulzugangsberechtigung nicht erbringen können (Beschluss der Kultusministerkonferenz vom 03.12.2015)* [Přístup a přijímání na vysoké školy pro uchazeče, kteří z důvodu svého útěku nemohou doložit vzdělání získané v domovské zemi, jež je potřebné pro přístup k vysokoškolskému vzdělávání (Usnesení Stálé konference ministrů školství a kultury ze dne 3. prosince 2015)]. [pdf] Dostupné na:

https://www.kmk.org/fileadmin/Dateien/veroeffentlichungen_beschluesse/2015/2015_12_03-

[Hochschulzugang-ohne-Nachweis-der-Hochschulzugangsberechtigung.pdf](https://www.kmk.org/fileadmin/Dateien/veroeffentlichungen_beschluesse/2015/2015_12_03-Hochschulzugang-ohne-Nachweis-der-Hochschulzugangsberechtigung.pdf) [cit. 22. ledna 2018]

**VÝKONNÁ AGENTURA
PRO VZDĚLÁVÁNÍ, KULTURU A AUDIOVIZUÁLNÍ OBLAST**

Analýza politik v oblasti vzdělávání a mládeže

Avenue du Bourget 1 (J-70 – Unit A7)
B-1049 Brussels
(<http://ec.europa.eu/eurydice>)

Odpovědná redaktorka

Arlette Delhaxhe

Autoři

David Crosier (koordinace) a Daniela Kočanová

Grafická úprava

Patrice Brel

Obálka

Virginia Giovannelli

Technická koordinace

Gisèle De Lel

Redakce českého textu

Jana Halamová

NÁRODNÍ ODDĚLENÍ EURYDICE

ALBÁNIE

Eurydice Unit
European Integration and International Cooperation
Department of Integration and Projects
Ministry of Education and Sport
Rruga e Durrësit, Nr. 23
1001 Tiranë

BELGIE

Unité Eurydice de la Communauté française
Ministère de la Fédération Wallonie-Bruxelles
Direction des relations internationales
Boulevard Léopold II, 44 – Bureau 6A/008
1080 Bruxelles
Příspěvek oddělení: sdílená odpovědnost
Eurydice Vlaanderen
Departement Onderwijs en Vorming/
Afdeling Strategische Beleidsondersteuning
Koning Albert II-laan 15
1210 Brussel
Příspěvek oddělení: Pieter-Jan De Vlieger

Eurydice-Informationsstelle der Deutschsprachigen
Gemeinschaft
Ministerium der Deutschsprachigen Gemeinschaft
Fachbereich Ausbildung und Unterrichtsorganisation
Gospertstraße 1
4700 Eupen
Příspěvek oddělení: Xavier Hurllet

BOSNA A HERCEGOVINA

Ministry of Civil Affairs
Education Sector
Trg BiH 3
71000 Sarajevo
Příspěvek oddělení: sdílená odpovědnost

BULHARSKO

Eurydice Unit
Human Resource Development Centre
Education Research and Planning Unit
15, Graf Ignatiev Str.
1000 Sofia
Příspěvek oddělení: Ivana Radonova

BÝVALÁ JUGOSLÁVSKÁ REPUBLIKA MAKEDONIE

National Agency for European Educational Programmes
and Mobility
Porta Bunjakovec 2A-1
1000 Skopje

ČERNÁ HORA

Eurydice Unit
Vaka Djurovica bb
81000 Podgorica
Příspěvek oddělení: NU Montenegro

ČESKÁ REPUBLIKA

Eurydice
Dům zahraniční spolupráce
Na Poříčí 1035/4
110 00 Praha 1
Příspěvek oddělení: Jana Halamová, Helena Pavlíková;
experti: Lukáš Seifert, Lucie Trojanová (MŠMT)

DÁNSKO

Eurydice Unit
Ministry of Higher Education and Science
The Danish Agency for Research and Higher Education
Bredgade 40
1260 København K
Příspěvek oddělení: The Ministry of Higher Education and
Science

ESTONSKO

Eurydice Unit
Analysis Department
Ministry of Education and Research
Munga 18
50088 Tartu
Příspěvek oddělení: Kersti Kaldma (koordinace); expert:
Viivian Jõemets (hlavní expert, General Education
Department, Ministry of Education and Research)

FINSKO

Eurydice Unit
Finnish National Agency for Education
P.O. Box 380
00531 Helsinki
Příspěvek oddělení: Sinikka Tamminen (senior adviser),
Hanna Laakso (senior adviser), Sofia Mursula (specialist)

FRANCIE

Unité française d'Eurydice
Ministère de l'Éducation nationale et de la Jeunesse (MENJ-
DEPP-MIREI)
Ministère de l'Enseignement supérieur, de la Recherche et
de l'Innovation (MESRI)
61-65, rue Dutot
75732 Paris Cedex 15
Příspěvek oddělení: Hélène Bessieres (expert), Marine
Gobet et Catherine Chapel (MESRI-DGESIP-DGRI-DAEI)

CHORVATSKO

Agency for Mobility and EU Programmes
Frankopanska 26
10000 Zagreb
Příspěvek oddělení: sdílená odpovědnost

IRSKO

Eurydice Unit
Department of Education and Skills
International Section
Marlborough Street
Dublin 1 – DO1 RC96
Příspěvek oddělení: sdílená odpovědnost

ISLAND

Eurydice Unit
The Directorate of Education
Víkurbílgata 3
203 Kópavogur
Příspěvek oddělení: Hulda Skogland (expert, Department of
Analysis)

ITÁLIE

Unità italiana di Eurydice
Istituto Nazionale di Documentazione, Innovazione e
Ricerca Educativa (INDIRE)
Agenzia Erasmus+
Via C. Lombroso 6/15
50134 Firenze
Příspěvek oddělení: Alessandra Mochi;
expert: Paola Castellucci (Direzione generale per lo
studente, lo sviluppo e l'internazionalizzazione della
formazione superiore – Ministero dell'Istruzione,
dell'Università e della Ricerca)

KYPR

Eurydice Unit
Ministry of Education and Culture
Kimonos and Thoukydidou
1434 Nicosia
Příspěvek oddělení: Christiana Haperi;
expert: Christakis Kalogirou (Department of Higher
Education, Ministry of Education and Culture)

LICHTENŠTEJNSKO

Informationsstelle Eurydice
Schulamts des Fürstentums Liechtenstein
Austrasse 79
Postfach 684
9490 Vaduz
Příspěvek oddělení: sdílená odpovědnost

LITVA

Eurydice Unit
National Agency for School Evaluation of the Republic of
Lithuania
Geležinio Vilko Street 12
03163 Vilnius
Příspěvek oddělení: sdílená odpovědnost

LOTYŠSKO

Eurydice Unit
State Education Development Agency
Valņu street 1 (5th floor)
1050 Riga
Příspěvek oddělení: sdílená odpovědnost

LUCEMBURSKO

Unité nationale d'Eurydice
ANEFORÉ ASBL
eduPôle Walferdange
Bâtiment 03 - étage 01
Route de Diekirch
7220 Walferdange
Příspěvek oddělení: expert: Corinne Kox (Ministry of Higher
Education and Research)

MAĎARSKO

Hungarian Eurydice Unit
Educational Authority
10-14 Szalay utca
1055 Budapest
Příspěvek oddělení: Sara Hatony

MALTA

Eurydice National Unit
Directorate for Research, Lifelong Learning and
Employability
Ministry for Education and Employment
Great Siege Road
Floriana VLT 2000
Příspěvek oddělení: Sefora Borg and the Eurydice Unit

NĚMECKO

Eurydice-Informationsstelle des Bundes
Deutsches Zentrum für Luft- und Raumfahrt e. V. (DLR)
Heinrich-Konen Str. 1
53227 Bonn
Příspěvek oddělení: Bernd Fischer (Federal Ministry of
Education and Research) and Linda Dieke (Eurydice
National Unit – Bund) at DLR Project Management Agency
Eurydice-Informationsstelle der Länder im Sekretariat der
Kultusministerkonferenz
Taubenstraße 10
10117 Berlin
Příspěvek oddělení: Thomas Eckhardt

NIZOZEMSKO

Eurydice Nederland
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Directie Internationaal Beleid
Rijnstraat 50
2500 BJ Den Haag
Příspěvek oddělení: sdílená odpovědnost

NORSKO

Eurydice Unit
Ministry of Education and Research
AIK-avd., Kunnskapsdepartementet
Kirkegata 18
P.O. Box 8119 Dep.
0032 Oslo
Příspěvek oddělení: sdílená odpovědnost

POLSKO

Polish Eurydice Unit
Foundation for the Development of the Education System
Aleje Jerozolimskie 142A
02-305 Warszawa
Příspěvek oddělení: expert: dr Mariusz Luterek (University
of Warsaw); koordinace: Magdalena Górowska-Fells in
consultation with the Ministry of Science and Higher
Education

PORTUGALSKO

Unidade Portuguesa da Rede Eurydice (UPRE)
Ministério da Educação e Ciência
Direção-Geral de Estatísticas da Educação
Av. 24 de Julho, 134
1399-054 Lisboa
Příspěvek oddělení: sdílená odpovědnost

RAKOUSKO

Eurydice-Informationsstelle
Bundesministerium für Bildung, Wissenschaft und
Forschung
Abt. Bildungsstatistik und -monitoring
Minoritenplatz 5
1010 Wien
Příspěvek oddělení: sdílená odpovědnost

RUMUNSKO

Eurydice Unit
National Agency for Community Programmes in the Field of
Education and Vocational Training
Universitatea Politehnică București
Biblioteca Centrală
Splaiul Independenței, nr. 313
Sector 6
060042 București
Příspěvek oddělení: Veronica – Gabriela Chirea in
cooperation with experts from the Institute of Science
Education: Ciprian Fartușnic and Adela Mihaela Țăranu

ŘECKO

Eurydice Unit
Directorate of European and International Affairs
General Directorate for International, European Affairs,
Education for Greeks Abroad, Intercultural Education
Ministry of Education, Research and Religious Affairs
37 Andrea Papandreou Str. (Office 2172)
15180 Maroussi (Attiki)

SLOVENSKO

Eurydice Unit
Slovak Academic Association for International Cooperation
Křížkova 9
811 04 Bratislava
Příspěvek oddělení: Martina Račková

SLOVINSKO

Eurydice Unit
Ministry of Education, Science and Sport
Education Development Office
Masarykova 16
1000 Ljubljana
Příspěvek oddělení: Barbara Kresal Sterniša; expert: Saša
Zabukovec (Ministry of Education, Science and Sport)

SPOJENÉ KRÁLOVSTVÍ

Eurydice Unit for England, Wales and Northern Ireland
National Foundation for Educational Research (NFER)
The Mere, Upton Park
Slough, Berkshire, SL1 2DQ
Příspěvek oddělení: Sharon O'Donnell and Hilary Grayson

Eurydice Unit Scotland
Learning Directorate
Scottish Government
2-C North
Victoria Quay
Edinburgh EH6 6QQ
Příspěvek oddělení: Ed Thomson, Jackie Walder and Gary
Walsh

SRBSKO

Eurydice Unit Serbia
Foundation Tempus
Ruže Jovanovic 27a
11000 Belgrade
Příspěvek oddělení: sdílená odpovědnost

ŠPANĚLSKO

Eurydice España-REDIE
Centro Nacional de Innovación e Investigación Educativa
(CNIIE)
Ministerio de Educación y Formación Profesional
c/ Torrelaguna, 58
28027 Madrid
Příspěvek oddělení: Marta Crespo Petit, Ana Prados
Gómez, Rosa María Molina Martínez-Risco, Ricardo
Martínez Zamorano and Elena Vázquez Aguilar

ŠVÉDSKO

Eurydice Unit
Universitets- och högskolerådet/
The Swedish Council for Higher Education
Box 450 93
104 30 Stockholm
Příspěvek oddělení: Madelen Charysczak

ŠVÝCARSKO

Eurydice Unit
Swiss Conference of Cantonal Ministers of Education (EDK)
Speichergasse 6
3001 Bern
Příspěvek oddělení: sdílená odpovědnost

TURECKO

Eurydice Unit
MEB, Strateji Geliştirme Başkanlığı (SGB)
Eurydice Türkiye Birimi, Merkez Bina 4. Kat
B-Blok Bakanlıklar
06648 Ankara
Příspěvek oddělení: Osman Yıldırım

Začleňování žadatelů o azyl a uprchlíků do vysokoškolského vzdělávání v Evropě: národní politiky a opatření

Jakou roli sehrávají vysoké školy v migrační krizi? Mnoho žadatelů o azyl a uprchlíků přicházejících do Evropy v letech 2015 a 2016 bylo ve věku typickém pro vysokoškolské vzdělávání a ve své domovské zemi studovalo na vysoké škole. Přestože pokračování studia může být jak v zájmu jednotlivce, tak i hostitelské země, začleňování osob, které unikly vážnému konfliktu, které mohou být traumatizované nebo které mohou postrádat jazykové a další dovednosti, rozhodně není lehkým úkolem.

Dozvíte se, že většině zemí neexistuje žádný specifický politický přístup zaměřený na tuto oblast a pouze šest systémů vysokoškolského vzdělávání monitoruje začleňování žadatelů o azyl a uprchlíků do studia. V několika zemích však lze nalézt příklady dobré praxe, jakými jsou například uznávání nedoložených kvalifikací, podpora jazykové výuky, finanční podpora a personalizované poradenství.

Cílem této publikace, naplánované v důsledku dvou let zvýšené míry migrace, je zhodnotit, v jakém rozsahu národní systémy rozvinuly své politiky a opatření v reakci na potřeby žadatelů o azyl a uprchlíků. Zpráva je rozdělena do dvou částí. První představuje výběr ukazatelů migračních toků a druhá pak obsahuje přehled politik a strategií pro začleňování žadatelů o azyl a uprchlíků do vysokoškolského vzdělávání ve 35 evropských zemích.

Úkolem sítě Eurydice je poznávat a objasňovat organizaci a fungování různých evropských vzdělávacích systémů. Tato síť popisuje národní vzdělávací systémy a zpracovává tematické srovnávací studie i další ukazatele a statistiky. Všechny publikace Eurydice jsou zdarma dostupné na internetových stránkách nebo na vyžádání v tištěné podobě. Cílem Eurydice je prostřednictvím své práce zlepšovat porozumění, spolupráci, důvěru a mobilitu na evropské i mezinárodní úrovni. Síť Eurydice se skládá z národních oddělení sídlících v jednotlivých evropských zemích. Její aktivity koordinuje Výkonná agentura pro vzdělávání, kulturu a audiovizuální oblast. Více informací lze nalézt na adrese <http://ec.europa.eu/eurydice>.

